

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Canone Fidei

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-907)

LIBER SECVNDVS. De CANONE FIDEI. Caput Primum.

AN OMNES CONTROVERSIÆ AD ECCLESIAM DEFERENDÆ.

Actenus est disputata prima Controversia de Autoritate Scripturæ. Sequitur altera de Autoritate Ecclesiæ in decidendis Controversiis Fidei. Nam, ut diximus, remota Scriptura, hanc Papistæ substituunt, constitutam in summa sede. Et arguuntur in hunc modum.

II. Si omnes Controversiæ ad Ecclesiam diiudicandæ referendæ sunt, sequitur Ecclesiam esse iudicem omnium Controversiarum. Atqui verum est antecedens. Ergo etiam consequens. Tannerus hoc protulit argumentum in Colloquio Ratisbonensi session. 13.

Et probavit antecedens, ex 18. Matthæi, Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiam audire neglexerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.

III. Respondeo Hunnium in eodem Colloquio recte distinxisse iudicem in eum, cuius sit absoluta iudicandi autoritas: & eum, cuius potestas sit adstricta, limitataque ad legem, & de posteriori quidem concedi totum argumentum. Neminem enim iure negare posse vniuersaliter loquendo, non tantum aliquas, sed etiam omnes omnino Controversias referendas esse ad Ecclesiam, examinandas & iudicandas. Perspicuum est enim exemplum ab initio Christianitatis, fidelium Antiochenorum, qui, cum quæstio exorta esset de usu legalium, statuerunt, ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ad Apostolos ac Presbyteros Hierosolymitanos percontari de hac quæstione, Act. 15. Secutæ etiam Ecclesiæ, in qua celeberrimus fuit Conciliorum vsus, Niceni aduersus Arium, Constantinopolitanum contra Macedonium; Ephesini contra Nestorium; atque aliorum contra alios hæreticos, quæ magno conatu augendæ pompæ gratia colligit Episcopus Claromontanus per singula secula.

IV. Sed si iudex intelligatur priori modo, negamus consequentiam. Nam quantumlibet certum sit omnes Controversias, quæ emergere possunt inter Christianos, referendas ad Ecclesiam. ut eius habeatur iudicium: tamen falsum est eandem Ecclesiam, ita esse iudicem, ut absoluta sit ab omni lege, pronuncietque ex proprio arbitrio: ac proinde esse posse summum atque vltimum iudicem, id est, normam & regulam quemadmodum in regno, Parlamenta, quæ vocant id iuris habent, ut lites omnes, quæ oriuntur inter eius regni ciues, ad ea referantur, & tamen non sunt norma omnium iudiciorum: habent enim Regum edicta, habent Iurisperitorum veterum responsa, pro norma suorum arrestorum.

V. In loco autem Matthæi, nego agi de summo iudice, siue norma. Ratio est, quia id quicquid est iuris, quod eo loco significatur, pertinet ad singulas Ecclesias, puta Hierosolymitanam, Constantinopolitanam, Smyrnensem, Romanam, reliquas: non tantum (inquam) omnes simul, sed etiam singulas seorsim. At ne ipsi quidem aduersarij contendunt singulas Ecclesias esse normam omnium Controversiarum.

VI. Probatur ita esse, Primo, quia sermo est de priuatis offensis inter fratres. Sic enim Christus, Si peccaverit in te frater tuus. At hæc offensæ referri solent, non ad Oecumenicum Concilium, aut ad vniuersas per orbem Ecclesias, sed ad cuiusvis loci ceterum Ecclesiasticum, siue Presbyterium, à quo vtriusque rationes cognoscuntur, deinde pronunciat iudicium.

VII. Secundo, quia is primus gradus est iudicij publici, siue Ecclesiastici. Nam duo priores à Christo ibidem nominati, priuati sunt, nempe cum læsus, fratrem admonet, tum solus, tum adhibitis testibus. At vix vnquam talis, vtriusque priuata offensæ, aut etiam publicæ & ad Ecclesiam spectantes, primo statim actu referuntur ad vniuersam per totam orbem, Ecclesiam.

VIII. Tertio, quia agitur de excommunicatione, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus aut Publicanus. At excommunicatio, & omne genus censurarum, pertinet etiam ad singulas Ecclesias: quod ipsa praxis docet, ex Decreto Concilij Niceni Canon. 5. ἀποκρίσει ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ὅσους ἐπιτίθει ἐπιτίθει ἐπιτίθει, ὅσοι ἐπιτίθει ἐπιτίθει ἐπιτίθει, ὅσοι ἐπιτίθει ἐπιτίθει ἐπιτίθει. De his, qui sine sint clerici, siue laici, communionem priuantur ab Episcopis per singulas prouincias: seruetur hæc sententia, iuxta Canonem præcipientem, ut qui ab aliis reiciuntur, ab aliis non admittantur. Qui Canon sæpius legitur renouatus: vt in Arelateni secundo, Arauicensi, Carthaginensi secundo, Cæsaraugustano & alijs.

IX. Ergo verum est, hoc loco Ecclesiæ nomine intelligi particularium Ecclesiarum presbyteria. Non igitur (inquam) eiusmodi iudicem, qui ab omni lege sit absolutus, & liber, suamque voluntatem habeat solam pro norma sic enim arguo: Si omnis Ecclesia, quam qui non audit, habendus est pro publicano, est iudex absolutus omnium Controversiarum; ergo quælibet Ecclesia particularis est iudex absolutus omnium Controversiarum. At falsum consequens: ergo & antecedens.

X. Sed Tannerus, ut sunt Iesuitæ cedere nescij, probat Ecclesiam esse iudicem absolutum omnium Controversiarum, hoc argumento: Si ad Ecclesiam pertinet absolutum iudicium de Controversiis Fidei, & Religionis, tunc Ecclesia est iudex absolutus omnium Controversiarum Fidei, & Religionis. Sed pertinet ad Ecclesiam iudicium absolutum Controversiarum omnium Religionis: ergo Ecclesia est absolutus iudex omnium Controversiarum. Assumptionem probat, si Ecclesiæ iudicio, in dirimendis Controversiis, absolute standum est, sequitur quod ad Ecclesiam pertinet absolutum iudicium omnium Controversiarum. Sed verum est antecedens. Ergo & consequens. Rursus assumptionem probat. Si enim absolute iudicio Ecclesiæ standum non est, sequitur nullas Controversias ab Ecclesia dirimi posse: ac consequens est absurdum: ergo & antecedens. Probat propositionem: Si iudicium relinquatur partibus disceptantibus post sententiam latam, tunc nullam Controversiam à iudice dirimi potest. At si Ecclesiæ iudicio standum non sit absolute, iudicium relinquatur partibus disceptantibus. Ergo, si non absolute iudicio Ecclesiæ standum sit, Controversiæ non possunt dirimi in Ecclesia.

XI. Respondeo, absolutum iudicem dici dupliciter: vel eum, qui absolute sit ab omni lege: vel eum, cuius secundum homines summum sit, hoc est, postremum iudicium, à quo ad alium iudicem, ipsum etiam hominem, appellari non possit. Si iudex intelligatur priori modo, concedo maiorem primi Syllogismi; sed minorem nego: tenetur enim Ecclesia iudicium suum dirigere vel secundum Scripturas, secundum nos: vel secundum traditiones, secundum Papistas: ergo non est absolutus iudex priori sensu; propterea neque norma omnium Controversiarum. Neque contrarium probatur vilo argumento, nam quæ sequuntur confirmationes, eo non pertinent. Et quamuis concederetur standum esse simpliciter à partibus litigantibus iudicio pronunciantis Ecclesiæ; tamen non sequeretur Ecclesiæ iudicium ab omni lege absolutum esse.

XII. Sin autem intelligimus iudicem posteriore modo, primo negatur maioris consequentia. Et ratio est euidens, exemplo, vt dixi, Parliamentorum, quæ non ideo sunt regula, siue norma iuris, quod summa autoritate iudicent, & partes litigantes teneantur, imo cogantur eorum iudicio absolute stare. Nā habent ipsi ius diuinum, ius naturale, ius politicum pro suorum iudiciorum norma. Itaque vt rem illustrem, quamuis concedam (vt postea explicabo) Concilij Niceni decreto absolute Arium stare debuisse definitis quæstionem de Trinitate; tamen nego Concilium Nicenum fuisse absolutum iudicem, id est, normam eius quæstionis: sed Scripturam Sanctam, vnde id Concilium sui iudicij formam mutuatum est.

XIII. Secundo, ad minorem, distinguo Controversias, in eas quæ sunt de fide: & eas quæ pertinent ad charitatem, id est, mutua inter fideles officia. In hoc posteriori genere concedo Ecclesiæ decisioni absolute standum: & hoc docet illo Matthæi loco, vbi disertè obseruauit Christum loqui de mutuis offensis. Debet ergo is qui alium offendit, satisfacere prout Ecclesia iudicat: quia tum nihil est contra fidem. Imo vero is etiam qui se offensum queritur, debet Ecclesiam audire, quamuis non exacte sibi ius redditum videat: quia potest de suo condonare quantum veli; imo etiam debet, tum vt fratrem lucraretur, tum vt Ecclesiæ debitum reddat officium. Nec sequitur tamen Ecclesiam esse aut omnium, aut etiam harum Controversiarum regulam.

XIV. Sin autem agitur de Controversiis primi generis, quæ sunt de Fide, nego minorem: & assero non debere Ecclesiam à fidelibus postulare, vt sibi obediant absolute, sed solummodo, quantum ipsa ostendet se secundum Scripturam iudicare. Nec aliter à Niceno Concilio factum dicimus ex Theodoro in historia, lib. 1. c. 8. asserente Arianos voces non scriptas inducentes, ἡ ἐγγράφῳ μὴ ὑποβιβίαι τοῦ ἰδίου κατὰ κληρὸν ἔργου, damnatos esse ex vocibus scriptis pie intellectis.

XV. Et negatur consequentia in tertio Syllogismo, quæ infert, si non sit absolute standum iudicio Ecclesiæ, ergo nullas posse finiri Controversias. Sequeretur enim, nullas Controversias definiri posse à singularibus Ecclesiis. Imo sequeretur nullas Controversias finiri posse ex autoritate Scripturæ, quod est absurdum. Nam in Concilio Niceno Eusebius, qui primo Arius erat, ubi scripsit tamen Symbolo, post suæ partis homines condemnatos à Scripturis. Certe Iosephus à Costa insignis ex orbe nouo Peruenis Iesuita de Christo reuelato lib. 1. c. 6. negat confundendi expugnandique Iudæos vllam esse aliam rationem, vllam viam, nisi ex Scripturis ipsorum, id est, veteri Testamento Iesus Christus demonstraretur.

XVI. In vltimo Syllogismo propositio est falsa. Nam definiri possunt Controversiæ, etiam si post sententiam latam permittitur partibus iudicium aliquod. Apud Beræenses certo experimento id probatum est, qui post Pauli cōditiones, tamen voluerunt audita doctrinam iudicare ex Scripturis. Et Patres etiam, post Conciliorum Decreta, hæreticos admiserunt, imo prouocauerunt ad disputationem ex Scripturis: vt Augustinus; qui, neque ego (inquit) Nicenum, nec tu debes Ariminense tanquam præiudicaturus proferre Concilium. Scripturarum autoritatibus, non quorumcunque propriis, sed vtriusque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione decernet. Vt Basiliius epist. 30. vltij. Quod certe frustra & inepte fecissent, si nihil se promouere credidissent.

C A P. II. De Cathedra Moysi.

I. Bartholomæus Latomus in Defensione aduersus Bucerum præcedenti loco, addit alterum ex Matthæi 23. Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei: omnia ergo quacunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera vero eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. His autem verbis autoritatem ministrorum asserit constitui in Ecclesia, atque eam quidem summam, cui parere necesse sit.

II. Respon-

II. Respondeo, negari consequentiam. Ratio prima. Quia, cum Ministrorum in conclusione nominatur auctoritas, vel intelliguntur Ministri omnes confertim: vel singuli quicumque.

III. Sim autem omnes confertim Ministri intelliguntur, tum disceditur ab huius loci sensu legitimo. Quum enim Christus, Scribas, & Phariseos nominavit, intellexit, vt vulgo fit, singulos.

IV. Ratio secunda. Quia, si summa concluderetur Ministrorum Ecclesie auctoritas, cui parere necesse esset: tum necesse esset proponi etiam talem Scribarum & Phariseorum auctoritatem.

V. Ratio tertia. Si Scribis & Phariseis tanta fuisset auctoritas, vt eis parere esset necesse: tum illi fuissent regula veritatis. At hoc falsum. Regula enim sibi ipsi semper constat, nec vnquam discedit a rectitudine.

VI. Quare, cum aliquando male docuerint, & fuerint aliquando vitandi, necesse est, quum Christus dixit, quia sedent in Cathedra Moysi, ideo obtemperandum esse: per Cathedram Moysi intelligi, non vllam eorum auctoritatem: sed potius regulam aliquam, ex qua conitare posset, quando bene, quando male docerent.

VII. Et ita interpretes. Hieronymus, Per cathedram (inquit) doctrinam legis intelligit. Ildorus Pelusiota lib. 4. Epist. 18. δὲ καὶ τῆ καθίσθαι Μωυσῆος ἐκκλησίαν.

VIII. Nunc igitur plana solutio. Nam, si tum obtemperandum Pastoribus sedentibus in Cathedra, cum docent secundum Cathedram: si autem contra eandem, tum obtemperandum minime: ergo Cathedra est regula obedientie debite Pastoribus.

VIII. Denique si verum est; obtemperandum Pastoribus tum cum bene docent: & vidimus ita esse testibus Interpretibus citatis: tum omnino falsum, esse Pastores summos iudices: multo magis, regulam, aut Canonem veræ doctrinæ, siue omnium Controuersiarum: Nam si essent, tum vero absurde loqueretur, quicumque diceret obtemperandum; cum recte docent. Nam absolute, & simpliciter potius asserendum, esse obtemperandum.

CAP. III.

De Prophetis diiudicantibus.

I. Franciscus Cordubensis c. 86. Ecclesiasticam doctrinam esse regulam probat ex 1. ad Cor. 14. Propheta duo, aut tres dicant, & ceteri diiudicent. Quia nimirum Paulus dicit, non Dei Verbum; siue Scriptura: sed ceteri; id est, Ecclesia, diiudicent.

II. Respondeo primo, maiorem esse falsam. Proprie enim regula non diiudicat: sed secundum eam potius diiudicantur omnia. Ratio, quia τὸ διακρίνειν, pertinet ad τὴν καὶ ἑαυτοῦ, nimirum ad cuiuslibet Prophetæ conciones, quæ singulæ examinandæ veniunt.

III. Rursus, si maior esset vera: tum singularium Ecclesiarum iudicium esset Controuersiarum norma. Loquitur enim Paulus de singulari Ecclesiarum politione: nempe, vt ne omnes simul in eodem cætu præpheterent; sed alij loquantur, alij vero taceant.

IV. Præterea, Minor non probatur ex hoc loco Pauli. Nego enim illud, alij, significare Ecclesiam. Nam Ecclesia significat omnes fideles: aut certe omnes Pastores collectiue.

CAP. IV.

An Ecclesia possit facere contra Scripturas.

I. Ecclesia visa est aliquando facere contra Scripturas, & aliquando præter Scripturas. Ergo ipsa est regula eorum quæ traduntur in Scripturis. Sic argumentatur Carranza ex Eckio. Et probat antecedens: primo, quia in Scripturis tradebatur Baptismus exercendus sub hac forma, Ergo te abluo in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti.

II. Respondeo, prius ad argumentum, deinde ad exempla. Negatur contra Scripturas: vel si perficitur Syllogismus in hunc modum: Quicumque agit contra Scripturam, is est regula eorum quæ traduntur in Scripturis: at Ecclesia visa est agere & contra & præter Scripturas: ergo est regula eorum, quæ traduntur in Scripturis.

III. Præterea, Nullus anathematizandus, est regula eorum quæ traduntur in Scripturis. At quicumque vel facit, vel docet, & contra & præter Scripturam, est anathematizandus. Ergo nullus qui docet, facitve contra & præter Scripturam, est iudex eorum quæ traduntur in Scripturis.

IV. Breuiter, quicumque asserit Ecclesiam facere aliquid contra Scripturam, is eo ipso pronunciat Ecclesiam errare. Nam quæ contraria sunt, simul esse aut vera, aut iusta non possunt. Itaque è duobus alterum necessario eligendum esset, vel Scripturam errare, vel Ecclesiam potius: è quibus quis prius non abominetur? At nulla fert ratio, vt qui errat, iudex sit Controuersiarum in religione.

V. Iam de exemplis. In primo, nego quicquam ab Ecclesia factum contra Scripturam: Nam immutatam esse Baptismi formam falsum est; nec certe in Actibus docetur. Qui autem ex 8. & 19. citant baptizari eis ὄνομα & Κυρις Ἰησοῦς, in nomen Domini Iesu, & ex decimo, ἐν τῷ ὀνόματι, in nomine; perperam eos locos torquent.

VI. Sic iam olim optime explicauit Eulogius, vt est apud Photium Biblioth. cap. post. τὸ ἐν τοῖς προεξιῶσιν εὐρηθῆναι τὸν τῶν ἐχόντων τὸ ἰωάννη βήψισμα, ὅτι, ἀκούσαντες δὲ, ἐδάκρυον ἑαυτοῦ ἐκ τῶν ὀνομαστικῶν Κυρις Ἰησοῦς, πρὸς τὸν ἑαυτοῦ λόγον, ὅτι εἰς Χριστὸν ἡ εὐαγγελιστικὴ βαπτιστικὴ ἐστὶν ἐκείνου ὁφείλουσιν εἶναι δηλωθεῖν, ὅτι εἰς τὸ ὄνομα & πατρὸς, & υἱὸς, & ἁγίου πνεύματος, ἡ βαπτιστικὴ ἐστὶν ἡ τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὰ εὐαγγέλια βαπτιστικῶν ὁ Κυρις Ἰησοῦς & υἱὸς, & ἁγίου πνεύματος.

ma. Audientes vero baptizati sunt in nomen Domini Iesu, eiusmodi est, ut baptizati fuerint secundum traditionem & doctrinam Domini Iesu. Quem admodum, ubi quoque, cum dicitur, baptizati sunt in Christum, vel in mortem Christi euidentem sensum concipere debemus, hoc est, baptizatos esse in nomen Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Sic enim docuit & tradidit Dominus noster Iesus Christus.

VII. Est autem hæc interpretatio multo sincerior, & facilior ea, quam ex Ambrosio mutuatus est Lombardus lib. 4. sentent. dist. 3. Nisi forte Ambrosij verbis his, in nomine Christi tota Trinitas intelligitur, dicamus non absolute nomen Christi intelligi, sed determinate nomen illud sic in iis locis nominatum: id est, Lucam ita Christum nominasse, ut reuocaret in mentem totam Trinitatem, quam in Baptismo Christum nominari voluerit: vt sit Ambrosij sensus idem cum Eulogio. Conferuntur autem Bellarminus libro primo de Baptismo, c. 3. & Suarez de Sacramentis disp. 21. sect. 3. Et alij plurimi.

VIII. In secundo exemplo, abstinentiam à suffocato & sanguine esse, aut contra, aut præter Scripturam ab Ecclesia abrogatam, falso supponitur. Habemus enim Christi dictum Matth. 15. Non quod ingreditur in os, polluit hominem. Et Pauli ad Rom. 14. Non est regnum Dei esca & potus, Et I. ad Cor. 10. Quicquid in macello venditur, edite, nihil interrogantes propter conscientiam: Domini enim est terra, & plenitudo eius. Habentur etiam alia, quæ ostendunt vsum cibi esse ædificatioem: unde necesse est præceptum illud de suffocato & sanguine, Act. 15. non necessarium fuisse, sed temporale: ac proinde tandem abrogandum.

IX. In tertio, duo sunt, prima abrogatio Sabbathi: altera institutio diei Dominice. De illa uotū satis quid Apostolus docuerit, & scripserit 2. ad Coloss. Ne quis vos damnent ob cibum, vel potū, aut respectū diei festi, aut nonulnii, aut Sabbathorum. Quis enim non videt his verbis significari, non magis discernendum esse Sabbathum ab alijs diebus apud Christianos, quam cibos prohibitos ex lege, ab alijs, puta suillam à bubula?

X. Dominicæ diei vsum inuenimus etiam in Scripturis sacris. Nam 1. ad Cor. 16. destinatur primus hebdomadis & cæteris, & elemosynis Ecclesiæ. Act. 20. impenditur iisdem cæteris ad Dei Verbum audiendum & comunicandum Euchariis. Quinetiam nomen ipsum, quo vtimur hodie, Ioannes exprimit Apocal. 1. Et hæc cuilibet sano sufficiunt, vt ne, aut contra, aut præter Scripturam, eius vsum inuoluisse dicatur.

XI. In quarto, si descensus Christi ad inferos continetur in Scripturis, nõ potest verè dici determinatus, aut præter, aut contra Scripturas. Nam quid tum, si non expresse? Sufficit enim, dum continetur. Neq; sic argumentum concepiatur, vt nominaret id quod non est expressum. Si tamen hoc nomine fabulam illam intelligit Carpuzza, defuntam ex Euangelio illo Nicodemii scilicet, quo finguntur Patres, qui erant in profundo inferni sub Imperio Principis Tartari, inde fuisse eduerti à Christo, qui relicto corpore in sepulchro, apparuerit tamen in forma hominis: & similes nugas. Tum vero, non pugna bo id esse, & præter, & contra Scripturam inductum: quantumuis diu asser tum & creditum: sed nunquam tamen ab Ecclesia Catholica.

XII. Reliqua, quæ in turba nominantur, tum considerabimus, cum sigilatim explicabuntur. Scimus tamen ea, quæ ad ritus spectant, liberæ obseruationis esse, in ijsq; non paruam auctoritatem Ecclesiæ: quanquam non im mensem tyrannidem. Ne quis hoc prætextu immanem Papistarum idololatris eias in voce vtat Epiphaniij in Pharisaïs) fucare velit: qui sua superstitioni modum facere nonndum potuere, quin quotidie nouis inuentis o nerent plebem. Hanc enim nos audaciam prorsus corrigendam asserimus ex auctoritate Scripturarum: longe remoti ab iis, qui ex ea non verentur præiudicium facere libertati Christianæ, & sacrosancam illam auctoritatem minuendo violare.

CAP. V.

De Ecclesia infallibilitate.

I. SIEcclesia est infallibilis: ergo est iudex omnium Controuersiarum. At prius verum est: ergo & posterius. Argumentum sumpsi ex Stapletoni verbis, qui lib. 8. de principijs, c. 12. ita loquutus est, *Facit hæc infallibilitas iudicandi de fide Ecclesiæ data, vt omnium de fide Controuersiarum iudex legitima merito censetur.*

H. Consequentiam probat ab exemplo. Non secus (inquit) quam scriptam Dei verbum: quia per Ecclesiam, non secus quam in Scriptura, Deus loquitur. Cuius rei exemplum in Augustini disputatione contra Pelagianam heresim, tale occurrit. Sic enim scribit de Iuliano Pelagiano, *ipse dicit, quomodo rei sunt parui, pro quibus Christus mortuus est? Nos respondemus, Imo parui, si quomodo rei non sunt, pro quibus Christus mortuus est? Ista Controuersia iudicem quatit: iudicat ergo Christus, cui rei mors eius profecerit, ipse dicat. Iudicat cum illo & Apostolus, quia & in Apostolo ipse loquitur Christus. Hæc ille: quibus rectissime addi posse Stapletonus censet: iudicat cum illo & Ecclesia, quia & in Ecclesia loquitur Christus, ipseq; Apostolus in quo loquebatur Christus, Ecclesiasticus Pastor erat, & in eo quatenus tali loquebatur Christus.*

III. De Antecedente diligens est apud Papistas disputatio: asserentes Ecclesiam esse infallibilem in iis quæ tradit, & decernit esse de fide & moribus. Ecclesiæ nomine intelligentes vniuersitatem tam fidelium, quam Episcoporum, sic enim disertè Bellarminus: vt sensus sit: (inquit) id quod tenent omnes fideles tanquam de fide, necessarium est verū, & de fide: & similiter id quod docent omnes Episcopi tanquam ad fidem pertinet, necessarium est verū & de fide. Nec dissimiliter etiam alijs verbis, Thomas Bozius de signis Eccles. l. 2. c. 11.

IV. Respondeo: primū negatur Antecedens: nullo enim argumento probari potest, aut omnes simul fideles, id est, maximam eorum partem errare non posse, aut omnes Episcopos nihil non legitime definire: contrarium autem constare ipso experimento. Sed non est tempus agendi hæc de re, cui assignabitur propria Controuersia Deo dante in loco communi de Ecclesia.

V. Nunc consequentiam nego. Neque enim quicquid est infallibile, est regula summa fidei. Quod probat, quia Angeli sunt infallibiles: Apostoli etiā fuerunt infallibiles, ex particulari Spiritus assistentia: Et tamen neutri sunt, aut fuerunt Ecclesiæ summa regula. Hoc nos ipse Paulus docuit, ne quis me finxisse calumniatur. Ad Galatas primo, iubet & Angelos & Apostolos haberi pro anathemate, si quid annuntiarent præter Euangelium, quod iam erat prædicatum. Locus est notissimus, *Etiamsi nos, aut Angelus è caelo euangelizet*

vobis, præter id quod euangelizauimus, anathema esto. Et iterum, in a me: omnes (inquit Chrylostomus) *θυμει το σπουδαίον, ή εσθλοτικως ερεδω, ή εσθωα εγλυτρω, νεπτες εα υεβρα εα ηρα προφετα εσε, αυτ ιυχτα υπερβολεν μαγνificεντιου quam pro re dicta, αυτ ιμπρεττι ευρψουε sermonis raptim excidisse, vt ante diximus, etiam nunc iterum dico, Si quis vobis euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema esto.*

VI. Chrylostomus in eum locum ita commentatur: Παυλῳ κτ. ἀγγέλων ἐξ ἁγορῆ καταβαόντων αἰνῆς πνεύματι τὰς γραφὰς, κτ. μάλα ἐκόπως, οἳ γὰρ ἀγγέλοι καὶ μεγάλοι, ἀπὸ ἐκείνων καὶ λαίτρευοι τοῦ ζῶντος ὄντος αἰῶνα θεοῦ πατρὸς, καὶ ἁγῶν δούλων ἀλλὰ ἁγῶν τῶν ὁλῶν. Οὕτως δὲ σωτῆρ γραφῆσαι ἐπὶ μαθηταῖς. *Paulus Angelus è caelo descendens Scripturas præferit. Et merito quidem: Angeli enim, quantumlibet magni, tamen serui sunt ac ministri. At Scripturæ Sanctæ omnes, non à seruis, sed à Deo omnium Domino scriptæ delatæ sunt.*

VII. At hæc indigna sunt quæ dicantur de regula fidei, ac præsertim summa regula: quæ nulli rei ita comparari debet, vt inde coercetur, alias desinit esse regula. sed potius, vt inde sint omnia iudicanda. Et certe nunquam ita Paulus aut Chrylostomus loquutus esset de Dei verbo, cui æξὸς τοῦ θεοῦ seruiendum est: nec dubitandum, vtrum verum vel rectum sit, quod in eo præcipitur, quomodocunq; præcipiatur. Sic iubente hoc Dei verbo, aut hominem circumcidi, aut Itacum occidi, aut Ægyptios expoliari, aut pecudes in sacrificium mactari; tum ea omnia opere erant explenda. Rursus vero eodem verante, & hominem circumcidi, & quenquam occidi, & furtum fieri, & pecudes sacrificari, iam nostrum non est mandata mandatis opponere, vel exempla præceptis obijcere: sed prorsus à prohibitis abstinere.

VIII. Rursus, summo quid præferri potest? At Chrylostomus Angelis ipsi in negotio fidei, præferendam dixit Scripturam. Ergo non sunt, inquam, Angeli, in eo negotio summi. Si non summi, ergo ne quidè summa regula. Et tamè infallibiles. Non igitur, quicquid est infallibile summa est regula fidei.

IX. Quare præter infallibilitatem, aliud quiddam necessarium est, vt fiat regula. Nimirum ἀύθετος hoc est, vt summa sit, suæque auctoritatis, non autem subalternæ, aliundeque emendicata. Ideo Chrylostomus, sic Scripturas Angelis comparat, vt hos noter esse ἀύθου καὶ λαίτρευοι: non igitur authenticos: serui enim nullam habent auctoritatem, nisi à suo Domino. Illas vero esse ab omnium Domino, id est, eo ipso authenticas. Nam verbum Dei, est Deus loquens. Itaq; quæ auctoritas est Dei loquentis, eadè est verbi Dei.

X. Stapletoni exemplum non est simile. Neque enim verum sic per Ecclesiam Deum loqui, quemadmodum in Scripturis. Nam vt de Angelis dixit Chrylostomus, sic verum est Ecclesiam esse ἀύθετος, seruam Dei. Certè Apostoli omnes hoc se titulo honestarunt: Et Ecclesiæ nomen ipsi Papistæ ad Pastores contrahunt. Ergo eadem ratio præferendas concludit Ecclesiæ Scripturas. Quod si verum est, ergo magis authenticè loquetur Deus per Scripturas, quam per Ecclesiam. Imo vero, quia non rectè dicitur aliquid alio magis authenticum, rectius dixerim loqui Deum per Scripturam ἀύθετος πικῶς, per Ecclesiam vero λαίτρευοις, sic enim Basilius homilia de Fide hæc duo opponit vocabula.

XI. Quæ igitur ad Augustinum verba Stapletonus addidit, vana sunt: quia addidit à seipso, ex mera petitione principij. Rectè autem dixit Augustinus in Apostolo Christum esse loquutum; ac proinde iudicante Paulo Christum iudicare: nimirum, quia Paulum μετὰ τὸν μωυσῆς nominauit, pro verbo Dei per Paulum scripto ex Spiritus inspiratione extraordinaria, ideoque non tantum infallibili, sed etiam authentica. Quæ altera causa est dissimilitudinis. Neq; enim Ecclesia extraordinariè siue ἀμεσῶς inspiratur, sed ordinariè docetur ipso docente & argumentis confirmante Stapletono in Relectione, C6. trou. 4. q. 2. in explicatione articuli.

XII. Est etiam falsum, Christum in Paulo loquutum esse, quatenus Pastor erat Ecclesiæ. Alias oporteret in omnibus Pastoribus loqui Christum: quod non facit, saltem αὐθεντικῶς: nam loqui ordinariè per Pastores, nemo negat, & ad quæstionem hanc non pertinet. Sed in Paulo loquutus est ἀύθετος πικῶς. non tanquam Pastore simpliciter: sed tanquam Apostolo. Illo enim vocabulo omnes complectimur qui Ecclesiam docent: Hoc autem certos duntaxat aliquos, eosque paucos, qui post Ecclesiæ initia nulli vnquam fuerunt.

CAP. VI.

De Veterum testimonijs pro auctoritate Ecclesiæ.

I. NEcplura aut Scripturæ testimonia, aut à ratione petita argumenta ab aduersarijs numerata, licuit obseruare. Iam è Patribus, nonnullos seiligunt locos, vnde conficere se sperant, Ecclesiam esse iudicem Controuersiarum. Quamquam vero sit eorum labor admodum inanis, cum nullo loco docere possint, Patribus persuasum fuisse, Scripturam non esse normam fidei, nam ne vnum quidem obseruauimus in præcedenti Controuersia qui dicat, aut Ecclesiam solam eo fungi munere; siue esse summum iudicem: tamen ne quid prætermisum calumnientur, (vt solent) tantoque magis pateat eius causæ infirmitas, operæ pretium est ipsos locos nunc examinare.

II. Franciscus Cordubensis, è 6. Clementis Stromat. hæc verba selegit, *Cæterum recta sunt omnia, inquit Scriptura, coram iis qui intelligunt, hoc est, iis, qui ab ipso declaratam Scripturarum expositionem, ex Ecclesiastica regula accipientes conseruant. Regula autem Ecclesiastica est consensus, & consensus legis & Prophetarum conuenienter Testamento, quod traditur per Domini aduentum.*

III. Sed hic nihil est difficile. Nam δὲ ἀνά τὸ ὁμολογησιατικῶς, non significat ipsius auctoritatem Ecclesiæ, qua tanquam canone, siue regula fides regatur. Sed ipsam potius regulam, qua Ecclesia regitur, vt secundum eam fidem tēperet. Atque hanc quidem è Scripturis. Explicatur enim ἡ συνωδία κτ. ή συμφωσία τῆ νομου τε κτ. πνεύματι τῆ κτ. πλῆθῆς κτελέσ πνευματικῶν ἀποστολικῶν διδασκῶν. Quæ verba intelligi non possunt, nisi de consensu Scripturarum veteris ac noui Testamenti. Qui consensus pendere nullo modo potest ab auctoritate Ecclesiæ: sed est re vera ac per se, quicquid alias sentiant, aut sentire possint quilibet Ecclesiæ Doctores, aut etiam ipsa Ecclesia, si quid forte ab iis Doctoribus diuersum sit Ecclesiæ.

IV. Itaque hic locus egregiam nobis potius operam nauat. Nam, si est consensus Scripturæ, Canon Ecclesiæ: ergo ipsa Ecclesia nõ est is Canon: ac proinde

proinde, ne summus quidem Controuersiarum iudex: Contra vero, si omnia recta sunt iis, qui eum sequuntur Canonem: Ergo nos recte contendimus Scripturam esse omnium Controuersiarum iudicem: nam si non esset, tum qui eum sequerentur, possent aliquando falli: ac proinde non essent illi omnia recta, quod tamen vult Clemen.

V. Addit ad Clementem Cordubensis vnum atque alterum ex Augustino locum. Priorem ex libro de utilitate credendi, c. 5. *Quum autem hoc sensimus, quod ille, quem legimus, & id est vita bene agenda accommodatissimum, cumulatissime sese habet veritas, nec aliunde aperitur falsitati locus. Quod genus, cum de rebus obscurissimis lectio est, rarissimum omnino est, neque id mea sententia liquido sciri, sed tantummodo credi potest. Quibus enim argumentis absentis vel mortui hominis voluntatem ita colligam, ut de illa iurare possim, cum etiam si presens interrogaretur, multa esse possent, quae si malus non esset, officiosissime absconderet. Haec Augustinus. Cordubensis autem infert: ut igitur certa fides habeatur de Scripturae sensu, per Ecclesiae doctrinam omnes credentes certiores fieri oportere.*

VI. Alter locus est ex 3. de Doctrina Christiana, c. 2. *Cum verba propria faciant ambiguam Scripturam, primo prouidendum est, ne male distinxerimus, aut pronuntiauerimus. Cum ergo adhibita intentione certum esse prouiderit, quomodo distinguendum, aut quomodo pronuntiandum sit, consulat regulam fidei, quam de Scripturarum plurius locis, & Ecclesia auctoritate recepit. Hic vero obseruari iubet, manifeste doceri, Dei verbum, sine Ecclesiae traditione, exponendorum Dogmatum non esse regulam, neque dirimendarum Controuersiarum iudicem, quandoquidem fidei regula non ex sola Sacra Scriptura, nec ex sola Ecclesiae auctoritate, sed ex ambabus simul consistat.*

VII. Respondeo ad priorem locum. Primo Augustinum loqui non de omnibus Scripturis, sed tantum de obscurissimis, id est, Veteris Testamenti: cuius plurima non satis facilia Manichaei, contra quos tum scribebat, populariter accusabant. Non poterant autem populariter defendi propter mysteria, quae iis continerentur. Etiam si igitur consequentia valeret, tamen coartanda esset ad Scripturas difficillimas, non autem extendenda ad omnes: quum certum sit obscuritatem non occupare totum corpus Scripturarum: ipso teste Augustino, cum in libris de Doctrina Christiana, alias citatis: tum hoc ipso de utilitate credendi c. 6. ubi seruo testatur etiam in veteri Testamento Scripturam, ita esse modificatam, ut nemo inde haurire non possit, quod sibi satis est, si modo ad hauriendum deuote ac pie, ut vera religio posset, accedat.

VIII. Secundo, non est necessaria consequentia. Etenim verum sit locorum in Scriptura obscurissimorum non posse sensum sic elici, ut liquido sciri possit, sed tantum credi: tamen non sequitur necessariam esse Ecclesiae Doctrinam. Quorsum enim necessaria? An ad liquido sciendum? an vero ad credendum? Prius est contra Augustini mentem; qui simpliciter negat liquido sciri posse: non excipiens auctoritatem Ecclesiae, aut aliquid aliud. Non potest autem esse necessaria ad id, ad quod ne perueniri quidem potest.

IX. Praeterea obseruemus non agere Augustinum de fide Theologica: sed de ea, quam vulgo nominamus, quum nos testamur aliquid credere, de quo tamen non sumus certissimi in nobis ipsis. Hoc patet; quia cum negasset id sciri liquido posse; sed tantum credi; rationem subiunxit, quod nullis rationibus absentis, aut mortui voluntas ita colligi possit, ut de illa iurare quis possit. Credit ergo, illud liquido sciri, inferre etiam iuramentum: non autem illud credere. Quid ergo? Non possunt coniecturae efficere, ut alicuius loci sensum aliquid esse, ita semifrigide credamus.

X. Tertio, etsi necessaria esset Ecclesiae siue Doctrina siue auctoritas ad interpretandam Scripturam; tamen hinc nego confici, Ecclesiam esse regulam fidei. Potest enim esse necessaria, tanquam necessarij sunt pueris Doctores Philosophi ad discendam Philosophiam; qui tamen non sunt norma Philosophiae. Et sane impius sit, qui neget nos ab Ecclesia, siue potius a Pastoribus in Ecclesia, doceri verum sensum Scripturarum.

XI. Ex altero loco, negamus sequi, Dei verbum non esse regulam Dogmatum absque traditione. Neque enim aut iis verbis usus est Augustinus: aut alijs idem significantibus. Sed dixit regulam fidei esse perceptam tum ex locis Scripturae, tum ex auctoritate Ecclesiae. Aliud est vero, regulam constare ex auctoritate Ecclesiae, aliud acceptam esse ab ea.

XII. Et quidem vicissim obseruari iubeo disertam Augustini distinctionem, assignantis Scripturae quidem locos: Ecclesiae vero auctoritatem. Locos enim non possumus intelligere, nisi sedes ipsas articulorum, quatenus doctrinam significant, quae desumpta ex iis locis translata est, ut ita dicam, in eam regulam. Vnde colligimus Augustinum credidisse, non aliunde desumendam esse fidei regulam, nisi ex Scripturis, contra mentem Cordubensis.

XIII. Auctoritatem vero Ecclesiae intelligimus, quam habent Doctores in discipulos; Nam hos, quandiu discunt, oportet docentibus credere. Agit autem de iis Augustinus, qui accedunt tum primum ad Scripturarum meditationem: atque adeo qui ea institutione, cuius usus est in Ecclesia erga Catechumenos; didicerunt fidei articulos. At hae auctoritas non summa est & absoluta in iudicando potestas: sed tantum in veritate assignanda probitas & sinceritas.

XIV. Nec praetermittendum eo ipso loco Augustinum addere, se de ea regula satis egisse, cum de rebus in primo libro loqueretur. Quae verba ipsam nobis regulam digito indicant. Cum enim totum illud opus de Doctrina Christiana, in duo capita tribueret, nimirum in Res, & Signa: primi libri tota tractatio in rebus insumitur; distinctis in eas quibus fruendum est, easque quibus vtendum. At de vtriusque cum multa dicatur, certe nihil, quod non confirmet ex disertis Scripturae locis. Quare, si verum est eam esse regulam exponendarum Scripturarum, quae consistit in ijs rebus, quas Augustinus tractauit: ea res autem constant, imo sumuntur ex Scriptura: tum necesse est ipsam regulam totam constare ex Scriptura. Atque hoc quidem eo certius, quod in toto illo lib. 1. ne verbo quidem meminerit, aut traditionis non scriptae, aut auctoritatis Ecclesiasticae, aut vllius omnino rei, quae non constet ex perspicuis Scripturae locis.

XV. Denique, ut rem in pauca contraham: Si regula fidei accipitur ab auctoritate Ecclesiae: ergo ipsa auctoritas Ecclesiae, non est regula. Quod si obijciant, accipi etiam ex Scripturae locis; & inferant, non esse igitur Scripturam hanc regulam. Respondeo, negari consequentiam: nec esse eandem vbiq; rationem: nam auctoritas Ecclesiae non est Doctrina: sed loci Scripturae sunt ipsa Doctrina, ex qua constat regula.

TOM. I.

CAP. VII.

De testimonijs Augustini.

I. IN Colloquio Ratisbonensi Iesuitae quosdam alios locos e Patribus collegerunt, ut probarent praeter Scripturam, agnoscendam esse quoque communem & infallibilem aliquam Ecclesiae auctoritatem Scripturas explicantem, & haereses condemnantem. Caute. Non ausi polliceri se ex Patrum Scriptis demonstraturos, communem illam auctoritatem, esse summam; aut absolutum iudicem, normamve omnium Controuersiarum. Atqui hoc opus erat potius. Nam esse illam aliquam auctoritatem communem; eiusque esse & Scripturas explicare, & omnes haereses condemnare; nemo est hoiusmum qui neget. Tantum non concedimus esse infallibilem. Sed hoc; quid ad rem? Non enim sequitur, ut sepe dixi, ideo esse regulam, si sit infallibilis.

II. Possem itaque securus abstinere hoc toto labore; ex quo thesis non concluditur. Tamen, ne quid conquarantur, locos percurramus. Ex Augustino lex omnino collegerunt. Primus est ex lib. 1. contra Cresconium cap. 33. *Quamuis huius rei certum de Scripturis Canonis non proferatur exemplum, earundem tamen Scripturarum etiam in haere a nobis tenetur veritas; quum hoc facimus, quod vniuersam placuit Ecclesiae, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: ut quoniam Sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit huius obscuritate quaestione, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ambiguitate Sancta Scriptura demonstrat.*

III. Secundus, ex lib. 1. contra Aduersarium legis & Prophetarum c. 24. *Iste posuit testimonia, quae sub nominibus Apostolorum Andreae, Ioannisque conscripta sunt. Quae si illorum essent, recepta essent ab Ecclesia; quae ab illorum temporibus, per Episcoporum successiones certissimas, usque ad nostra & deinceps tempora perseverat.*

IV. Tertius ex lib. 28. contra Faustum c. 2. *Cum necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius censere fidem accommodare debere? Etenim, quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos profecta, certa successione serie, usque ad haec tempora toto terrarum orbe dilatata; ab initio traditum & conseruatum agnoscit, atque approbat? An ei quum eadem Ecclesia innotuit reprobat, cum etiam proferatur ab hominibus in veracibus, ut Christum laudem esse mentitum?*

V. Quartus contra Epistolam fundamenti c. 5. *Euangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoueret auctoritas. Et post pauca. Actibus Apostolorum necesse est me credere, si credo Euangelio: quoniam vtramque Scripturam similiter mihi commendat Ecclesia auctoritas.*

VI. Quintus, in Psalm. 57. *In ventre Ecclesiae veritas manet. Quisquis ab hoc ventre Ecclesia separatus fuerit, necesse est ut falsa loquatur. Necesse est, inquam, ut falsa loquatur, qui aut concipi noluit, aut quem conceptum mater excusit.*

VII. Sextus, concione ad Catechumenos contra Iudaeos, Paganos, & Arianos; cap. 21. *Haec (Ecclesia) est mater vera, pia mater & casta: intrinsecus sui viri dignitate ornata: non forinsecus mendacio fallente turpiter colorata. Non nos ab ista matre nomen confectum seducat alienum, non nos Ecclesiae species deiciat aliena.*

VIII. Haecenus ex Augustino Iesuitae; nudum textum ita recitantes: Quae quidem segnitates esset excusanda; si disertis verbis, toridemque; ut ita dicam, syllabis, in locis ea contineretur sententia, quam probare oportebat. Sed, cum longe verba recedant, imo etiam verborum sensus; quis non miretur, ab iis viris nullo signo indicatam vim consequentiae; sed relictam nobis quinaudam? At haec non iam segnitates est, sed dolus malus: Certe hoc eorum est ingenium, qui maximi sunt inter Sophistas, nempe; ut eas occultent partes, quas vident infirmillimas.

IX. Ceterum maior pars horum locorum in alijs Controuersijs aptius explicabitur: primus quidem in Perfectione Scripturae: secundus, tertius & quartus, in Auctoritate consignandi Canonis: Nam & iis locis rursus obijciantur: itaque hoc loco non erit necesse de iis multa dicere; tantum, ut ostendamus nullo modo confici, quod Iesuitae volunt; alium esse summum siue absolutum iudicem; hoc est, normam Controuersiarum sacrarum praeter Scripturam. Nam sic mihi status causa reperendus est, cum quo hi loci certius comparentur.

X. In primo igitur, Nego sequi, esse Ecclesiam Controuersiarum normam; quia eam sequendam dixit Augustinus ab iis, qui falli metuntur in quaestione de baptizandis haereticis. Primo, quia id argumentum est a posteriori: hoc modo: Si rebaptizandi essent haeretici, ergo eos aliquando Ecclesia rebaptizasset. At non rebaptizauit unquam: Ergo non sunt rebaptizandi. Quae consequentia non excludit causas, propter quas id nunquam fecit Ecclesia. Haec autem causa aliunde non possunt desumi; quam ex norma ipsius Ecclesiae, secundum quam ipsa Controuersias deciderit.

XI. Secundo, quia si Ecclesia esset norma, ergo non aliunde sumeret auctoritatem. At Augustinus eodem verborum contextu, auctoritatem Ecclesiae mutuatur a Scriptura. Sunt enim diserta verba, *Quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas*: quibus significatur, totam auctoritatem Ecclesiae inde aut sumi, aut probari: quod eam Scripturae diligenter nobis commendent. Imo vero; quia dixit, earum Scripturarum veritatem teneri, cum id sit, quod Ecclesiae placuit, quam ipse commendat; perspicuum est mentem esse Augustini, tum certam esse in qualibet quaestione veritatem, cum pro fundamento habentur Scripturae: idque duntaxat Ecclesiae reliquum esse, ut ab ea discamus, quae sit mens Scripturarum.

XII. Tertio, in eis verbis nullum significatur summum iudicium, sed tantum praxis, in qua nulla propter auctoritas est decidendi: sed tantum humilitas obsequendi; ut diligenter custodiantur, quae ab initio tradita sunt. Itaque, qui ab ea praxi ducunt argumentum, non quid iudicant Ecclesia; vel non iudicant, attendunt; sed tantum, quid acciperent sibi commendatum: qua in re nulla potest esse norma iudicandarum Controuersiarum, sed tantum testimonium.

XIII. At (inquit) infallibilem Augustinus ostendit eam praxim Ecclesiae. Respondeo primo, non propterea sequi Ecclesiam esse normam. Non e-

BD 3

nim norma est, quicquid est infallibile: sed tantum id, quod præterea non pendet aliunde; quod de Ecclesia dici non potest. Sed de hac consequentia, paulo ante plura.

XIV. Denique nego Ecclesiam hinc ab Augustino asseri esse infallibilem. Infallibile enim illud est, non quod non erravit: sed potius, quod neque erravit in præteritum, neque errare potest in futurum. Illud facile dici poterat de Ecclesia in ea quaestione; scilicet multis in quibus retinuerat eandem ab initio traditionis sinceritatem. At hoc posterius neque Augustinus unquam dixit, nec verè quisquam polliceri potest: quia de re etiam paulo post plura.

XV. In secundo & tertio loco, nulla vis est consequentiæ. Quid enim? An quia libri Apocryphi non sunt recepti ab Ecclesiâ vel quia ijs libris credendum est potius, quos illa recepit, quam ijs, qui obtruduntur ab hæreticis, ideo sequitur Ecclesiam esse normam Doctrinæ? Nihilominus ratio est; quia libri Apocryphi non pertinent ad fidem. Deinde recipit Canonicos Ecclesia non iudicio, sed obsequio: tertio, quia sic constituerentur Ecclesiæ particulares, norma fidei. Augustinus enim inter ipsos Ecclesiasticos libros, ita distinguit, ut eos velit esse maioris auctoritatis, qui vel à pluribus, vel à præcipuis Ecclesijs admittuntur. At id est absurdum.

XVI. In quarto, nego id, cuius auctoritate commouemur ad credendum, regulam esse eius quod creditur. Nam etiam occasio commouet. Sic Apostoli miraculorum vi multos quotidie commouebant: nec tamen miracula aut sunt, aut esse possunt regula fidei; sed occasio tantum. Sic Discipuli auctoritati magistrorum credentes discunt. Nec alio modo se Augustinus testatur Ecclesiæ auctoritate commotum, ut etiam postea sibi, & Euangelium, & Actus dici fuisse commendata. Sed hac de re alias prolixius.

XVII. Quintus & sextus locus docent intrinsecam Ecclesiam veritatem ex stare, nec ab ea discedendum, Quod nemo sanus negat. Nam omnes hæreses falsum & docent & tumentur. Sed inde concludere Ecclesiam esse regulam Controuersiarum omnium, sola audeat Sophistice: & quidem vix alia quam Papistica, quæ ex quolibet quilibet se sperat effecturam. Quid enim non audeat, quæ semel modestiæ fines est prætergressa? Sed non ita, qui modeste & ad salutem sapiunt.

CAP. VIII.

De Tertulliano.

I. EXTertulliani libro de Præscriptionibus multa describunt, ubi docetur; primo non prouocandum ad Scripturas, neque in ijs constituendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta sit victoria: sed prius disputandum, quibus competat fides ipsa, cuius sint Scripturae; à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, quæ sunt Christiani. Tum alios non esse recipiendos Prædicatores, quam quos Christus instituit; quid autem hi prædicauerint, quid illis Christus reuelauerit, non aliunde probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando, tam viua voce, quam per Epistolas postea. Indeque conitare, omnem Doctrinam, quæ cum illis Ecclesijs Apostolicis conspiret, veritati deputandam: & multa præterea in eandem sententiam.

II. Respondeo, Tertullianum, cum hæc ita effudit, non agere de regula fidei, sed de præscriptionibus aduersus hæreticos. Non est autem Præscriptio idem cum regula. Nam dupliciter agendum docet cum hæreticis: vel Præscriptio, vel Retractatione. Sic enim opponit lib. 1. contra Marcionem cap. 21. & 22. *Nihil (inquit) retractare oportebat.* Et post paulo, *Sed quomodo funditus euerteretur Antichristus, nisi cæteris quoque iniectionibus eius elidendis locus datur, relaxata præscriptionum defensione?* Est autem Tertulliano retractare, ut obseruat Iunius in Indice ad eius opera *uō avrov*, tractare diligenter: quod facile norunt, qui in eo sunt versati. Et sane præscriptionum capite quadragesimo quinto præscriptioni opponit specialem responsum. *Sed nunc quidem (inquit) generaliter actum est à nobis aduersus hæreses omnes, certis & iustis & necessarijs præscriptionibus repellendas à collatione Scripturarum. De reliquo, si Dei gratia annuerit, etiam specialiter quibusdam respondimus.*

III. Est autem Præscribere, verbum forense, qualia non pauca in Ecclesiam induxit Tertullianus, ex Iuriconsulto, Christianus. Et significat, cum quis aduersarium certis exceptionibus remouet à lite contestanda; ita ut de summa rei neget agendum, eam ve causam ex iuris præscripto iudicandam. Verus Glossarium, *Præscriptio*, *ἡ ἀπογραφή*: & rursus, *ἡ ἀπογραφή*, *exscriptio, præscriptio*: *ἡ ἀπογραφή*, *præscribo*. Iam Iulius Pollux in Onomastico lib. 3. *ἡ ἀπογραφή*, exponit, *ὅταν τις μὴ ἐπινοήσῃ τὸν ἀλλοτρίῳ δικῆν, quando quis negat litem inferri posse: verbis opinor ab Isocratis oratione Paragraphica mutatis: quæ non ita multo post explicantur, *ὡς ἄρα ἐξέλιξεν τὸ δικαίωμα, quod non liceret ipsi litem mouere de ijs quæ olim acta essent, sed ἐπινοήσῃ τὸν ἀλλοτρίῳ δικῆν, ne si quidem (inquit) hæc omnia commississet, nimirum propter legem ἡ ἀπογραφή.**

IV. Propterea solet Tertullianus Præscriptionem compendio assignare, ut de Patientia cap. 4. *In expedito, & quasi præscriptionis compendio.* Aduersus Hermogenem itam initio, *Solemus hæreticis compendij gratia de posteritate præscribere.* Sensus est, ad vitandam rerum ipsarum prolixam perplexamque retractationem, eo deueniri, ut negetur admittendos hæreticos, ad disputationem de summa Doctrinæ. Quo etiam sensu Augustinus præscriptionem nominat contra Cresconium lib. 2. statim ab initio: *Hæc (inquit) quasi præscriptione se in causa pessima putant acutissimos: videlicet Donatistæ, quum de causa dissensionis cum Catholicis nolent habere Colloquium.*

V. Quinariam de Virginitatibus velandis c. 1. tria numerat præscriptionum genera. *Hoc (inquit) exigere veritatem, cui nemo præscribere potest: non spatium temporum, non patrocinia personarum, non priuilegium regionum.* Atqui cum tempus, tum personæ & regiones, eiusmodi sunt, ut extra causam sint, & accidentia quædam, quæ propriè loquendo non possunt ius constituere, nec esse regula.

VI. Ex his apparet neque inter præscriptiones regulam numerari posse; neque inter regulas præscriptionem. Nam præscriptio hoc agit, ut ne iure disceptetur de summa rei: Regula autem, contra, ut in rem penitus inquiratur ex iuris formula. Quare, cum Tertullianus inter præscriptiones numerarit Ecclesiæ illam auctoritatem, quam tanti faciunt aduersarij, eo ipso iudicauit, eandem non posse legitime haberi pro veritatis norma; aut summæ iudice.

VII. Adde eam præscriptionem ab Ecclesiarum Apostolicarum auctoritate, non esse certam: ac proinde non necessariam: imo ne iustam quidem, contra quam Tertullianus allerebat; cuius non est in Ecclesia tantum nomen, vt non liceat melius sentire. Est enim fallax præscriptio: quod etsi Tertullianus non liceat poterat in dubium vocari, tamen hodie est manifestissimum. Eâ ille ita concepit: *Hanc igitur dirigimus præscriptionem, si Dominus Iesus Christus Apostolos misit ad prædicandum, alios non esse recipiendos, quam quos Christus instituit.* Hactenus optimè, nobis & consentientibus, & terio laudantibus. Sed pergit, *Quid autem prædicauerint, id est, quid illis Christus reuelauerit, & hic præscribam non aliunde probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem Doctrinam, quæ cum illis Ecclesijs Apostolicis, matricibus & originalibus fidei cõspicitur veritatis deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, & Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit.*

VIII. Hæc primo falsum est non posse aliunde probari, quid Apostoli docuerint, quam ab ijs Ecclesijs. Alias quorsum Scripturæ? aut quis earum futurus est vltus? Itane? Nos quotidie ex operibus Augustini inquirimus, & deprehendimus, quid ille Pater docuerit? Et ex Epistolis ad Romanos, ad Corinthios, reliquis, nemo scire poterit quid Paulus docuerit? Imo Paulus ipse contradicit, ad Ephes. 3. *Ante scripsi paucis: ex quo perlecto potestis intelligere quæ sit mea intelligentia in mysterio Christi.*

IX. Secundo falsum est, omnem Doctrinam, quæ conspirat cum illis Ecclesijs Apostolicis, esse veritati deputandam. Nisi forte earum intelligat statum primum; non vero deinceps præsentem: quod non satis quadrat eius instituto. Re vera enim obiecit præsentem statum; vt apparet ex circumstantiis. Sed hoc falsum esse, non est multi laboris docere, cum habeamus testem experientiam. Nam inter eas Ecclesias ipse numerat, non Romanam tantum, sed etiam Corinthiam, Philippensem, Thessalonicensem, Ephesinam. Quid ergo dicimus? Omnes-ne, an singulas? Singulas, absurdum. Quis enim audiuit unquam Smyrnenis Ecclesiæ iudicium (vt hanc pro exemplo nominem) regulam fuisse Controuersiarum inter Christianos? Et si fuisse aliquando, tum vero à multis iam sæculis, ea periisset regula, cum perit eo loco Ecclesia. Nec de alijs aliud iudicium.

X. Et tamen singulas sine dubio Tertullianus intelligebat; vt apparet ex c. 36. *Age iam qui vult curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipse adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsentur, apud quas ipse aut hæretica eorum litera recitantur, sonantes vocem, & representantes faciem vnus cuiusque. Proxime est tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adiaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præsto est.* Significat enim hæc verba sufficere Achaia Ephesum, vt non sit necesse Philippos currere. Achaia suam Corinthum satis esse, quamuis Romam non adeant. Italiam Romam: vt ut Ephesum non nauigent. Quo magis apparet, quam incommode senserit: si quidem ita senserit, aut certe quam frustra eius verbis Papistæ abutantur. Quis enim hodie bene Christianus aut Ephesum consulat, aut Corinthum, aut Philippensem, aut Thessalonicenses? Imo Papistæ pro Roma tantum pugnant, sua Helena.

XI. Quod si non singulas Ecclesias Apostolicas aduersarij velint esse iudices, sed cunctas simul, primo discedunt à suo auctore: hoc ipso que elidunt eius testimonium, quod opponebant tanquam grauissimum, locupletissimumque. Secundo: non facile patietur Romanæ factus Ecclesiæ, sibi riuales addi in eiusdem auctoritatis, crimine dicam, an culmine? Tertio nihil promouent. Quia enim ex ijs Ecclesijs nulla remansit integra, nostro quidem, hoc est, verè sententium iudicio, Papistarum autem, omnes defecerint excepta Romana, tum sane eam regulam oportet iam pridem nullam esse. Quod est absurdum.

CAP. IX.

De Vincentio Lyrinensi.

I. **S**yperest Vincentius Lyrinensis: cuius quantum abfuit, vt librum integrum transcriberent? Et sane fateor istum vnum de hac Ecclesiæ auctoritate in decidendis Controuersijs, multo loqui & prolixius & confidentius, quam vllum alium ex vniuersa antiquitate. Sed quid tamen ille? Contra ham in pauca quæ fuisse collecta sunt à Iesuitis, non paucis paginis.

II. Vult ergo, eum, qui velit hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sana sanus atque integer permanere, duplici modo fidem suam munire. *Primo scilicet diuinæ legis auctoritate, tum deinde Catholicæ Ecclesiæ traditione.* Non quidem quod non sit perfectus Scripturarum Canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat: sed quia eiusdem eloquia alij aliter interpretantur: vt necesse sit Propheticae, & Apostolicae interpretationis lineam, secundum Ecclesiasticæ & Catholicæ sensus normam dirigi.

III. In ipsa Ecclesia tenendum, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc ita demum fieri, si sequamur vniuersalitatem, antiquitatem, consensionem. Nouitates in Ecclesiam non admittendas, neque Ecclesiæ Catholicæ vniuersalem & antiquam fidem dimittendam. Atque hæc summa est totius libelli, plausibilis certe, quam solidius scripti, quamuis habeat non pauca, laudanda, & Catholicæ fidei zelum vbi que spiret.

IV. Sed respondeo, primo posse à nobis in eum sua tela torqueri. Nam c. 39. cum eorum Patrum conferendas dixit sententias, qui in fide & communionem Catholica sancte, sapienter, constanter viuentes, docentes, & permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo felicitè meruerunt: tum statim subdit, *Quibus tamen hac lege credendum est, vt quicquid, vel omnes, vel plures, vno eodemque sensu, manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum Concilio, accipiendo, tenendo, tradendo, firmauerunt, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.* Quicquid vero, quamuis ille sanctus & doctus, quamuis Episcopus, quamuis confessor & martyr: præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas, & priuatas opiniunculas, à communis & publicæ, & generalis sententiæ auctoritate secretum sit. At hanc eius sententiam, quam in nos torquent aduersarij, eiusmodi esse dicimus, vt numeranda sit inter Vincentij proprias & priuatas.

tas, si non contra, certe præter reliquos Patres excoGITATAm. Quem enim alium citabunt aduersarij? Et si forte alium: an omnes, an saltem plures. Nam si paucos, satis videtur se nihil promouere, ipso Vincendo iudice, qui vel omnes, vel certe plures vult in idem consentire, & quidem manifeste, frequenter, perseueranter.

V. At nos huic, siue vni, siue cum paucis, alios possimus opponere. Clementem Alexandr. Stoma. 7. asserentē eam, quæ periturè Scripturis, omnium certissimam esse demonstrationem, imo vero solam demonstrationem. Basilium, qui epist. 80. non vult obiici *ἀλλ' ὁ ἑαυτοῦ νόμος*, aut ab aduersarijs sibi, aut à se aduersarijs, cum tamen posset, & quidem Catholicam, in re Catholica, sed agi ex Scripturis. Augustinum, qui non patitur sibi obiici Ariminese Concilium ab Arianis, quos ne ipse quidem premat, auctoritate Niceni, sed Scripturarum auctoritatibus rem dilceplari. Locus est contra Maximinum, lib. 3. cap. 14.

VI. Secundo, hunc ipsum, siue modum, siue Canonem dico, tot difficultatibus, intricati, vt pene sit inutilis, imo vix possibilis, certe *ἀνεργος* Fidei, nõ possit ingenerare, quod tamen in omnibus Fidei rebus est in primis necessarium, imo sine quo nulla fides esse potest. Cum enim oporteat id teneri, ac proinde inquiri, quod vbiq; quod semper, quod ab omnibus creditum est, ex ipsa vi nominis Catholici, quis non videt in quas labyrinthos se induat, qui hoc tantum negotium aggrediatur? Ille vidit ipse. Itaq; sententiam aut correxit, aut inflexit. Vidit posse aliquam Ecclesiæ particulam ab vniuersalis fidei communionem præcidi, ergo, inquam, non potest, aut certe vix potest in omnibus fidei rebus, teneri id, quod vbiq; semper, & ab omnibus.

VII. Huic incommo sic medetur, vt velit pestifero, corrupto que membro, sanitatem vniuersi corporis anteponi, Et merito quidem, quis enim negat: At vidit rursus posse, non portuinculam tantum, sed totam pariter Ecclesiam nouella contagione commaculati, vt cum Ariani totum orbem occuparent, paucissimis exceptis Catholicis. Et mihi iam ab hoc homine normam quis iactet indicatam omnium Controuersiarum? Sane vero, sed Lesbiam quæ huc illuc slectatur. Huic tamen morbo remedium est, vt antiquitati inhæreat. Esto sane, sed erit igitur, nostris Papiis, asserentibus Ecclesiam esse normam, ita distinguendum, vt loquantur non de præsentī Ecclesiā, sed de antiquis Ecclesiæ temporibus, quod saltem non patitur Gregorius de Valentia, qui vlt. cap. lib. 3. Analeos disputat. *Nec præteritam aliquam traditionem, sine præsentis auctoritate, iudicem esse sufficientem omnium Controuersiarum Fidei.*

VIII. Deinde, quid ergo? saltemne in hoc consistimus tertio gradu? Imo rursus in ipsa antiquitate agnoscat posse errores deprehendi, duorum aut trium hominum, ciuitatis vnus: vnus etiam prouinciæ. En igitur, secundo Lesbiam regulam. Rursusq; idem remedium, vt paucorum temeritati, vel inscitia præponatur, si qua sunt, vniuersaliū Conciliorum Decreta. Atqui ne hoc ipsum quidem in promptu est semper, ipso fatente. Et mihi tanta inconstantia Fidei regulam figat? Tanta incertitudo *ἀνεργος* generet? Iungentur iam gryphes equis, ætoq; sequenti cum canibus timidi venient ad pocula damæ.

IX. Nunc ergo extremam adhibet machinam, atque ad Triarios confugit. Vultque collatas inter se maiorum consuli sententias: caute tamen, non enim omnium, sed eorum duntaxat, qui diuersis licet temporibus & locis, in vnus tamen Ecclesiæ Catholicæ communionem, & Fide permanentes, Magistri probabiles existerunt, tum non qualibet sententias, sed quicquid non vnus, aut duo tantum, sed omnes pariter, vno eodemque consensu, aperte, frequenter, perseueranter, tenuerint, scripserint, docuerint. Hac tenus Lyrinensis, quatuor primis capitibus.

X. At tu mihi, ð bone, crucem fixisti potius, quam vllum Canonem ostendisti. Quid? Patres vt consilium omnes? Omnium, inquam, vt explore sententiam? Qua arte? Nam vix centesimam partem in libris superstitem habeo. Et tu mihi non quosdam indicasti, sed vel omnes, vel certe plurimos. Atqui, cum maxime omnes consulueris, quorum in libris superest sententia, tamen neq; omnes, neq; plurimos audiero, sed tantum pauciores. Ergo nihil illi mihi solidum suadebunt.

XI. Quid rursus: tu me vis omnes illos, qui supersunt, libros euoluere? Et cum me dico, singulos indico fideles. Omnes enim debent scire, & certo scire quid sit credendum, ac proinde vti hac, quæcunq; tandem futura est, Controuersiarum norma. Tu igitur singulos fideles cogas ad euoluenda, quotquot supersunt Patrum volumina, vt sciant quid omnes, & in omnibus quid singuli, neque id obiter, sed constanter senserint? Quia tu igitur nobis totidem Mathusalem reddes. Nam hæc quidem, quæ nunc viuimus tempora non sufficient, & si sufficient, tum qui iuuenis tantum laborem, aggressus sit, eum necesse erit in extrema demum, & decrepita senectute, certum esse de sua fide.

XII. Præterea, hanc ipsam Patrum consensum, ipse negat Lyrinensis posse omnes Controuersias componere. *Qua tamen* (verba recito ex cap. 49.) *antiqua sanctorum Patrum consensus, non in omnibus diuina legis quasi uinculis, sed solam, certe præcipue, in Fidei regula, magno nobis studio & inuestiganda est, & sequenda. Sed neq; semper, neq; omnes hæreses, hoc modo impugnandæ sunt, sed nouitæ recentisq; tantummodo.* Duplice ergo contrahitur exceptione vñs consensum huius, primo ad maiores Controuersias tantum, deinde ad nouitias hæreses, id est, quæ tum temporis incipiunt geminare. At tum nostra questio, tum aduersariorum sententia, tum etiam rei euidencia, regulam postulat vniuersalem, quæ ad omnes cum maiores, tum minimas, cum veteres, tum recentissimas, applicata, veritatem patefaciat.

XIII. Denique regulam oportet esse infallibilem, neque obnoxiam deprauiationi, id est, *ἀλλοιούσης*. At hæc patrum consensus non est eiusmodi. Quod probō ex ipso Vincendo, ipsam infalsari & vicari posse, *ὥστε μετασφαιρέτε*. Sed neq; semper, inquit, neq; omnes hæreses hoc modo impugnandæ sunt, sed nouitias recentisq; tantummodo, cum primum scilicet exoriuntur, ante quam infalsare veteris fidei regulas, ipsius temporis ventantur angustijs, ac priusquam manante latius veneno maiorum volumina vitare conentur. Cæterum dilatare & inueterata hæreses, nequaquam hac via aggrediendæ sunt, eo quod proximo temporum tractu longa his seruanda veritatis patuerit occasio. Locus est leuicue corruptus, sed sensus tamen facilis: vnde & generaliter concludimus, nõ esse hanc veram fidei regulam, & specialiter admonemur, quanta debemus Papiarum imposturas sagacitate cauere, qui nihil omiserunt diligentia, doli, malitias, vt vetustatem sibi possent vindicare, impudenter suppositis infinitis

openibus, quæ est recentioribus seculis inepte aborta, non verentur tamen vitis sanctissimis inscribere, vt Epistolas Decretales inuitas, vt Donationem Constantini, vt Synodum Romanam sub Syluestro, & aliam magno numero. Cui sceleri, quid poterat deesse, præter Indices expurgatorios, qui tandem his pauculis annis emerferunt auctoritate freti Tridentina Pseudosynodi? Proderunt autem, non ab auctoribus publicatis, à quibus potius diligentissime custodiebantur, ne fraus omnibus cognita, in ventos abiret. Erant enim iis tantum distribuendi, qui expurgationi librorum suspectorum erant præfecti, addito seuerissimo mandato, vt hi ipsi censores priuatim, nullisq; confectis apud se haberent, & nec ipsum alitis communicarent, nec eius exemplum ulli darent.

XIV. Sed effecit iustissima Dei prouidentia, vt tandem in oculos omnium proferrentur. Primus, id est, Belgicus, publicatus à Francisco Junio primum, deinde à Joanne Pappo. Alter, id est, Hispanicus, ab illustrissimo viro Philippo Morneo Pleiæo. Tertium audio Neapolitanum, & quartum Romanum adhuc latere, digna scilicet Romana sinceritate mysteria. Sed non meminerrunt miseri, nihil esse absconditum, quod non reuelaret. Hi tamen illi sunt, qui nobis Ecclesiam obtrudunt, pro salutis norma. Quod si hodie in tanta luce, in tanta librorum copia, in tanta prætorum facilitate, hoc audens, quid credimus factum esse seculis illis obsecratoribus; cum nemo Græce sciret, vix quisquam Latine, præter Monachos, & libri nulli essent nisi manu scripti?

C A P. X.

An Ecclesia sit regula sui ipsius.

I. **H**Actenus Papiarum incubuimus examinandis argumentis, sequitur vt nostra profertamus, concludentia Ecclesiam non esse fidei regulam. Si Ecclesia est regula fidei, ergo erit regula sui ipsius. At hoc consequens est absurdum. Ergo & antecedens. Pater consequentia, quia Ecclesia non regitur nisi veritate fidei, itaque si est ipsa regula fidei, tum ipsa disponit ipsam fidem, per quam regenda est. Inde q; fit, vt suo arbitrio credat, & doceat.

II. Absurditas consequentis probatur, quia nulla domus est regula sui ipsius. At Ecclesia est domus: Ergo non est regula sui ipsius. Maior perspicua manifesta est, nec eget alius argumentis. Minor patet ex 3. cap. 1. ad Timoth. *Hæc scribo tibi, sperans fore, vt celerius ad te veniam. Quod si tardius ad te venero, vt noris quomodo oporteat in domo Dei versari, qua est Ecclesia Dei viui.* Notanda est verborum efficacia. Nam domus ad œconomia suæ leges habet se mere passiuæ, vt eius partes sint duntaxat obediendi, nõ autem constituendi & decernendi. Vel igitur Paulus non satis recte Ecclesiam appellat Domum Dei, vel eam oportet pure & simpliciter à Deo suas regulas accipere, ac proinde ipsam non esse sui ipsius regulam.

III. Si Ecclesia alligatur ad aliquam regulam, ergo ipsa nõ est regula sui ipsius. At verum antecedens, ergo & consequens. Consequentia est per se nota. Probatur Antecedens. Primo, ex iis locis veteris Testamenti, quos recitauimus lib. præced. cap. 4. quibus constat prohibuit esse fidelibus omnibus ne recedant à lege Dei, siue ad dextram siue ad sinistram, vnde quis neget confici, eos alligari ad legem: Sunt autem fideles Ecclesia.

IV. Secundo, ex i. ad Galat. vbi pronunciat anathema tum Apostolis, tum Angelis euangelizantibus præter id, quod iam tum erat euangelizatum. Vnde sequitur, omnes, qui in Ecclesia sunt Pastores & Doctores, cuiuscunq; gradus illi esse possint (non possunt enim superiores esse Angelis & Apostolis), multo etiam magis plebem, ac proinde totam ipsam, vniuersamque Ecclesiam, alligari ad eam doctrinam, quæ fuit ab initio prædicata, ideoque hanc ipsam doctrinam esse regulam Ecclesiæ, non vero Ecclesiam regulam eius doctrinæ.

V. Tertio ex aduersariorum confessione. Nam Stapletonus Principior. fidei doctrinæ lib. 7. cap. 1. ita scriptum reliquit, *Maxime proprium & formale medium seruanda vnitatis est ad ipsius fidei notissimam regulam, qua sitim ab initio per Apostolos promulgata, & diligentissime commendata est, respicere, eamque in omnibus sequi.* Et hanc regulam distinguit ab efficiente causa eius vnionis, videlicet Episcopis, atque adeo Papa, hoc est ab Ecclesia. Iam, quia semper illa seruanda est vnitas, ex iis Stapletoni verbis necessario iufertur, Episcopos, Papam, totam Ecclesiam in omnibus sequi debere regulam illam ab initio constitutam, itaque esse aliud regulam fidei, aliud vero ipsam Ecclesiam.

VI. Si Ecclesia tradita est in regulam doctrinæ: Ergo ipsa nõ est regula sui ipsius. At prius verum, ergo & posterius. Patet consequentia, alias ipsa Ecclesia in se ipsam tradita esse diceretur, hoc est non tradita. Neque enim cuiquam traditur, qui sibi ipsi relinquitur, suoq; permittitur arbitrio.

VII. Antecedens probatur ex 6. ad Romanos, *ἡ εὐαγγελία ἡν ἐπέστειλεν ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς διὰ τῶν ἁγίων πνευματικῶν ἁποστόλων ἑαυτοῦ, ἥτις ἐστὶν ἐπισημῶς τελευτῶσα, ἥτις ἐστὶν ἐπισημῶς τελευτῶσα.* Hic locum ita vertit Latinus interpret vetus, *Gratia autem Deo, quod fuisse seruus peccati, obediisti autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam tradisti es.* *Τὸν τύπον*, formam dicens, recte, est enim forma. certa illa rei natura, quæ immutari non debet, imo nõ potest, quin res ipsa debeat. Est etiam pro informatione alicuius rei, vnde 2. ad Roman. eadem voce redditur *ὁμορφωσις*, de qua actum est super. lib. cap. 6. Syrus interpret *τύπον* reddit *ἁρμογὴν*, cum *μορφωσις* reddidisset cognato vocabulo *ἁρμογὴν*.

VIII. Sed Glossarium vetus habet *τύπος, formula, forma, norma*. Qua significatione Athanasius Epist. ad Palladium vsus est verbo inde facto, *ὁ κτλ. ἡ ἐπισημῶς τελευτῶσα εὐαγγελία ἡν ἐπέστειλεν ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς διὰ τῶν ἁγίων πνευματικῶν ἁποστόλων ἑαυτοῦ, ἥτις ἐστὶν ἐπισημῶς τελευτῶσα.* Nannus reddidit, *Quia Dominus per Apostolos instituit, ea & bona sunt, & firma persistunt.* Recte. Est enim instituire, rei statum ab initio constituere, id est, formare, quomodo Glossarium *τύπος, forma, & ἁρμογὴν, constituo, dispono, statuo.*

IX. Est ergo manifesta mens Apostoli, fidelibus Romanis, cum translatis sunt ab eo statum quo seruiebant peccato, certam esse propositam doctrinæ rationem, siue formam, aut formulam, qua illi pio norma vtentes, deinceps ex ea se ipsos reformarent, exprimerentque eam tota vita. Quemadmodum Philo in vitæ Mosis libro tertio, *πῶς ἡ νόμος ἐστὶν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κόσμου,* quod Mosi in monte ostensum, deinde opere expressum est, *ὁ μὲν οὖν τὸ πῶς ἡ ἀποκατάστασις ἐστὶν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κόσμου, ὅσοις ἀποκατάστασις ἐστὶν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κόσμου, ὅσοις ἀποκατάστασις ἐστὶν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κόσμου.*

Formula quidem exemplar in scriptis habetur mentis Prophetarum, picta, sicut, inuisibiliter sine materia formis que videri non poterant. Quae vero ipsum iuxta illam formulam constitutum est. Et sane hac eadem voce vsi sunt Septuaginta, postque eos Stephanus Actor. 7. & Paulus ad Hebr. 8. cum viderent locum ex ca. 25. Exodi, *Fac secundum exemplar quod tibi in monte ostensum est.* Vbi Hebraice est *תבנית* Chaldaice *תבנית*; qua Syrus nostrum hunc *תבנית*, expressit, vt diximus.

X. Est autem phraseos emphasis non pretereunda, cum dixit Apostolus, non fidelibus traditam esse formam, vt peruertebat Castellio, sed fideles ipsos esse traditos in eam normam. Nimirum vt magnificentius exprimeret vim illam *תבנית*, quae significat, ita fidelibus propositam esse normam illam, non vt eam pro arbitrio fingant & resingant, sicut, vt Carranza blasphemabat, eam regulent, sed vt sola eis restet obedientia ex animo praestanda.

XI. Sed & locus eo magis obseruandus, quod Romanos alloquitur. Hinc enim constat ipsam Ecclesiam Romanam tantum ab eo abesse, vt sit regula doctrinae, vt potius necesse fuerit, accepisse regulam doctrinae, cui obediret, vt fiet Ecclesia. Et tamen nostri Papistae, cum multa declamarunt de auctoritate Ecclesiae in constituendis, & definiendis dogmatibus, tum ad extremum, id quicquid est, totum conferunt in Ecclesiam Romanam, tanquam illi proprium.

C A P. XI.

An Fides sit differentia & fundamentum Ecclesiae.

I. SI Fides est specifica differentia Ecclesiae, ergo Ecclesia non est regula Fidei. At fides est specifica differentia Ecclesiae. Ergo Ecclesia non est regula Fidei. Consequentiam opinor non egeret demonstratione. Cum enim omnia per specificam differentiam, sint id quod sunt, ne cogitari quidem potest, quomodo quicquam suae formae sit *εἶδος*, cum habens in proprio arbitrio, eiusque sit regula & norma, alioqui ipsum sibi esset causa suae essentiae.

II. Assumptum probatur ex Ecclesiae definitione, in quam necesse est ingrechi formam, siue differentiam specificam, qua fit vt distinguatur, imo potius separetur ab aliis omnibus, id est, falsis Ecclesiis. At ipsi Papistae ita coguntur hanc definitionem concipere, vt fidem comprehendant. Catechismus ad Parochos exponens articulum Symboli, *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, & sicut Ecclesiam vocem vsurpari ad significandas congregationes fidelium, qui ad laudem veritatis, & Dei notitiam per Fidem vocati sunt.* Antonius Florebellus de Auctoritate Ecclesiae, *Ecclesia commode defini potest, vniuersitas hominum recta Fide Christum colens, concordiam seruans, terrarum orbis diffusa, successione perpetua.*

III. Carranza Controuersia I. tum veram Ecclesiam distinguit à falsa, ex vera & falsa religione, tum veram Ecclesiam definit eam, *quae rectam de Deo Fidem seruans, vera religione Deum verum colit & adorat.* Sonnius Demonstrat. tract. 8. cap. 1. *Cum dicimus Ecclesiam Christi, intelligimus eos, qui sociati sunt in vnum populum Verbo Dei, & Sacramentis Fidei Christianae.*

IV. Stapletonus in Relect. principior. Controuersia I. quaest. 5. artic. 1. *Ecclesia est societas Christianorum proficientium, in vnitatem Fidei & Sacramentorum collecta, atque legitime ordinata.* Enchiridion Christianae institutionis in Concilio prouinciali Colonienfi editum, postquam distinxit Ecclesiam, in inuisibilem & visibilem, de hac ita sentiendum docet, *vt sit populus in vnam professionem Fidei, & communionem Sacramentorum vocatus.*

V. Ioannes Monlucius Episcopus Valentinus in Instructione sua Christiana Gallice edita, *Ecclesiam vocamus, congregationem & caetum omnium fidelium, qui sunt sub eodem Deo, sub eadem Fide sub eodem Spiritu.* Denique ne omnes colligam, qui sunt ad manum, Bellarminus lib. 3. de Ecclesia militante, cap. 2. non potuit aliter, *Nostri* (inquit) *Sententia est, Ecclesiam vnam tantum esse non duas, & illam vnam & veram, esse caetum hominum eiusdem Christianae fidei professione, & eorundem Sacramentorum communionem colligatum, sub regimine legitimorum Pastorum, ac praecipue vnius Christi in terris vicarij Romani Pontificis.*

VI. Hos locos de industria collegi duplicem ob causam. Primo, ne mihi esset necesse disputare de ipsa Ecclesiae definitione, quae ad aliam Controuersiam pertinet. Id autem obtinuisse videor, mutuo sumptis ipsis Papistarum verbis, & quidem non vnus, aut alterius, sed plurium, vt iam videri possit concors eorum communisque sententia.

VII. Secundo, vt mihi profuit diuersorum collatio locorum. Quia enim omnes se Papistas profitentur, verisimile est vnam eandemque sententiam variis esse verbis expressam. Non enim placet, Jesuitarum more *λογμαχία*, atque ex variis vocabulis, totidem discrepantes sententias mihi fingere, quem admodum illi myriadas iam ferme Controuersiarum extuderunt à variis doctorum nostrorum phrasibus, atque his etiam calumniosissime, non explicatis, sed detortis, non aliter profecto quam Hercules olim furens duplices Thebas videre videbatur.

VIII. Quia igitur dupliciter Fides nominatur, alias pro virtute Theologica (sic enim vulgo vocant) quae est ipse habitus credendi, qui in quolibet fidei reperitur, alias autem pro ipsa doctrina, quae est obiectum eius virtutis, poterat fortasse in Catechismo ad Parochos, aliquis fidem priori notionem interpretari, de qua nulla nostra est Controuersia.

IX. Sed obstant reliqui. Nam Carranza *Fidem de Deo* nominauit, quae verba miror equidem, si quid aliud significant, quam veram de Deo doctrinam, quam Christiani pro certa amplectuntur. Nam habitus ille, solet potius appellari Fides in Deum. Stapletonus *vnitatem Fidei*: Monlucius *eandem Fidem*. Athae siue vnitatis, siue identitatis in sola constat doctrina: Nam habitum illum, non omnes Christiani vnum, sed suum quisque possidet. Sed & Concilium Colonienfe, professionem dixit eiusdem Fidei, itemque Bellarminus eodem sensu.

X. Praeterea, tum Stapletonus *Fidem* distinxit à Sacramentis, & Bellarminus, & Concilium Colonienfe, quod quomodo fieri possit non video, nisi doctrinam intelligas Fidei nomine. Nam habitus ille virtutis fertur etiam in Sacramenta. Hinc est, opinor, quod Sonnius à Sacramentis distinxit Verbum Dei, pro quo Edmundus Augerius, quem omiseram, substituit Euangelium, in Catechismo Gallico. *Quid est Ecclesia? Caetus eorum qui vocantur ad Euangelium & sub eo baptizantur.*

XI. Huic argumento vicinissimum est hoc alterum: Si fides est fundamentum Ecclesiae, ergo Ecclesia non est Fidei regula. At fides est fundamentum Ecclesiae. Ergo Ecclesia non est fidei regula. Consequentia per se patet. Quia enim vidit vnquam à suo edificio fundamentum regi, atque dirigi, siue disponi? Certe regulam necesse est priorem esse regulato. At aedificium posterius fundamento.

XII. Antecedens probatur ex 2. ad Ephes. *Super aedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* Apocalyp. 21. *Murus vrbis habebat fundamenta duodecim, in quibus erant duodecim nomina Apostolorum Agni.* Quos locos de doctrina Apostolorum interpretandos vix est qui dubitet.

XIII. Et ex Papistis Albertus Pighius in Ratione componendorum discordiarum, ita habet; *Hoc in primis extra Controuersiam est, religiosa societas vnitatem ante omnia requirere consensus vnitatemque, sincere orthodoxaque Fidei, quae vt vere religionis est caput & principium, ita religiosa societas velut basis & fundamentum est.*

C A P. XII.

An Ecclesia sit notior ipsa Fide.

I. SI Ecclesia est regula Fidei, necesse est semper esse notior ipsa fide. At Ecclesia non est semper notior ipsa fide: ergo non est regula Fidei. Consequentia est manifesta. Nam, quia ideo asserunt Ecclesiam esse Fidei regulam, vt inde constet Fidei veritatem demonstrandam, discendumque quid sequi debeamus, aut vetare: certe cum ex obscurioribus, & magis ignotis nulla fiat demonstratio, semper autem demonstranda est veritas, necesse est, quaeunque tandem constitueret Fidei regula, eam esse manifestiorem notiorumque ipsa Fide.

II. Assumptum ita probatur. Primo, quia Ignatius Armandus Jesuita, ac tum temporis Rector Academiae Turonensis, in post. ad me Epist. *Non nego* (inquit) *quin aliquando contingere possit, vt ex Scriptura Ecclesia probetur, sitque illa ex hypothesis notior quam haec, quando nimirum Scriptura est recepta, & clare loquitur, & oritur quaestio de ipsa Ecclesia.* Ex his verbis semiplenam habemus confessionem, vt pote à Jesuita, id est, eo hominum genere, quod vix adducas magno labore ad eam ingenuè, candidèque profitendam, & si quando aut rei euidencia impellat, aut argumentorum vis cogat, tum illi sic verba sua meriti, sic orationem librare, vt medium caute teneant inter plenam confessionem, & disertam abnegationem.

III. Nunc quoniam ita se res habet, vt oporteat *in me obitu esse*, & ex difficili debitore, quidlibet solutionis loco accipere, quod Ignatius concessit gratis, grate assumptis, ex torqueamus si possumus reliqua: Si igitur aliquando notior est Scriptura quam Ecclesia, ergo non semper Ecclesia notior est quam Scriptura. At regulam Scripturae semper oportet esse notior ipsa Scriptura. Non est ergo Ecclesia regula Scripturae, id est Fidei.

IV. Hodie vero omnium minime, si vera est Ignatij confessio, tum probari ex Scriptura Ecclesiam, cum oritur quaestio de ipsa Ecclesia. Nam quis nescit nullum esse doctrinae caput, de quo tanta sit dissensio, tanta, tamque vehementes, aut prolixae disputationes? Testes sunt nostri Apostatae, Spodani, Rebulli, Doremoti, alij, qui suae Apostatae vix vllum vtilius praetextum induere poterunt, Pighius etiam tertiam Controuersiam his verbis orditur, *De Ecclesia non est leuis, nec parui momenti aduersariorum à nobis dissensio.*

V. Secundo, Si per Fidei praedicationem homines adducuntur ad Ecclesiam, tum necesse est Fidem prius cognitam esse, quam Ecclesiam. Probatur antecedens ex 2. c. Actor vbi post recitatum Petri concionem, Judaeorumque compunctionem, Lucas, (inquit) *Qui ergo libenter exceperunt sermonem eius, baptizati sunt, & erant tunc in Hierosolymis quorum numerus erat quadraginta, id est, Bezza interprete, Et addita sunt Ecclesiae die illo capita quasi ter mille.* Et si autem non additur à Luca vox Ecclesiae, tamen & per se facile intelligitur, & postea exprimitur vltimo eiusdem capituli versu: *Dominus autem addebat quotidie Ecclesiae qui salui fierent.*

VI. Est autem Lucae verborum obseruandus ordo. Primo enim illos ait *εἰσπαύσαντες*, libenter exceperunt sermonem, id est, doctrinam Fidei, quam Petrus proponebat, secundo, baptizatos esse, denique additos Ecclesiae. Ergo (inquam) prius crediderunt doctrinae, quam Ecclesiae. Itaque non potuit illis esse Ecclesia regula Doctrinae, siue Fidei. Qui nobis potius? Nisi velimus quotannis regulas Christianitatis multiplicare.

VII. Adde caput *Qua dignior*, ex Ambrosio, apud Gratianum, causa 24. quaest. 1. *Fides in primis Ecclesia quaerenda mandatur, in qua si Christus habitator sit, haud dubie sit legendum (an potius degendum) Si vero perfidus populus, aut praceptor haereticus deformat habitaculum Ecclesiae, vitanda est haereticorum communio.* Ineptus sane Ambrosius, qui ex fide de Ecclesia voluerit iudicari, eamque propterea in primis & ante omnia inquiri, nisi fides sit manifestior.

VIII. Accedit auctor operis imperfecti in Matthaeum, quod vulgo tribuitur Chrysostomo, homil. 49. *In tempore hoc, ex quo obtinuit haeresis illas Ecclesias, nulla probatio potest esse verae Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud, volentium cognoscere Fidei veritatem, nisi Scripturae divinae. Antea enim multis modis ostendebatur, quae esset Ecclesia Christi, & quae Gentilitas. Nunc autem nullo modo cognoscitur, volentibus cognoscere, quae sit vera Ecclesia Christi, nisi tantummodo per Scripturas.* Et postea bis exclamat, *Volens ergo quis cognoscere quae sit vera Ecclesia Christi, vnde cognoscat nisi tantummodo per Scripturas?*

IX. Haec sunt perspicua. Nam si ex Scripturis, & quidem solis cognoscitur Ecclesia, tum certe Scripturas oportet esse notiores. Non erigitur Ecclesia regula Scripturarum. Et quia Scripturae nihil sunt aliud, quam doctrina Fidei, ne Fidei quidem regula erit Ecclesia.

C A P. XIII.

An quaecunque pertinent ad Fidem, sint ab Ecclesia definita.

I. SI omnia quae pertinent ad Fidem, non sunt semper definita ab Ecclesia, Ergo non est Ecclesia omnium Controuersiarum norma. Verum est autem antecedens, ergo & consequens. Patet consequentia, quia esse potest Controuersia de his rebus, quae non sunt definita. Tum ea est regulae natura,

neque additionem admittat neque detractionem, teste Chrystomo in 3. cap. ad Philipp. ... Canon neq; additionem, neque detractionem recipit, alioquin definit esse Canon.

II. Antecedens probatur ex ipsorum Papistarum testimoniis, & confessione, vt & breuius negocium conficiam, & agnoscant omnes, quam parum sibi Ecclesie Romanae doctrina conflet. Primum in genere Canus locorum lib. 7. cap. 3. Res nonnulla non erant tunc adeo in Ecclesia definita, vt nunc esse videmus. Quid ergo? potuit ne tunc Ecclesia regula esse, cum non haberet omnia definita? Nihil absurdum.

III. Secundo, in variis Controuersis ad Patres à nobis citatos, respondent ea capita iis temporibus nondum fuisse definita. Sic numerum librorum Canonorum, i Hieronymi & Rufini temporibus, id est, annis post Christum quadringenis, constitutum negant Duræus, Canus, Hosius, vt videbimus in Controuers. 5. lib. 5.

IV. Joannes Fischeus Rosseus Episcopus ad Articulum Lutheri 18. Indulgentiarum usum concedit in Ecclesia esse recentiore, & admodum sero reperit apud Christianos. De Purgatorio etiam, apud priscos, vel nullam, vel quam rarissimam fieri mentionem. Et generalius nemini obscurum esse posterioribus ingeniis, multa esse tam ex Euangeliis quam ex Scripturis ceteris, nunc excussa diligentius, & intellecta perpicacius quam fuerant olim, imo veteribus non satis fuisse pertractam glaciem. De Jubilæo cognata Indulgentiis materia, Krantius Saxoniae lib. 4. cap. 26. Millefimus Christiana seculi annus toto silentio dilabitur sub Pontificio Siluestri secundo, & Imperio Othonis III. Iubilæus autem annus necdum venerat in mentem Pontificibus, vt eo instituto, quo praesens quingentesimus post mille, celebraretur.

V. Gregorius de Valentia, cap. 5. libelli de Transubstantiatione, eius dogmatis confirmationem ab Ecclesiastica definitione, nō potuit altius repetere, quam à quatuor Conciliis aduersus Berengarium, scilicet Vercellensi, Turonensi, duobusq; Romanis, quorum antiquissimum excedit decem à Christo secula. Tanto tempore non potuit ab Ecclesia peti huius, & quidem tantæ Controuersiae regula? Ante id autem tempus concedit capite seipso, paulo inconsideratius nonnullos ex Patribus esse loquutos. Nimirum, quia non possunt non plurima incommoda oriri ex defectu regulæ. Quamquam in eo proprie nullum est incommodum, nec illi sunt inconsiderate locuti, sed Papistæ potius sic testantur suæ causæ peruersitatem. Nos tamen nihil vetat ex eorum hypothesi sic disputare.

VI. De statu animarum post mortem, an aliquæ saltem Sanctorū fruatur sua beatitudine, Deumque videant ante postremi iudicii diem, norum sic esse philosophatos veteres, vel omnes, vel ferme omnes, vt negant, quod tamen nunc contra tenent Papistæ, & quidem tam necessario credendum, vt aduersariam sententiam computent in hæresibus. Quid ergo? Nempe Bellarminus cap. 12. lib. 4. de Pontifice, Respondeo Ioannem hunc re vera sensisse animas non visuras Deum, nisi post resurrectionem: Caterum hoc sensisse, quando adhuc sentire licebat, sine periculo hæreseos, nulla enim adhuc præcesserat Ecclesiæ definitio. Et regnabat tamen Joannes ille seculo decimo quarto. Imo Pamelium audi in Tertulliani 9. parad. Ecclesia illorum temporibus nihil adhuc certi de hoc articulo statuerat. Sed citra Synodum Oecumenicam Florentinam, aliter sentire non licet. Seculo nempe post Joannem. En regulam.

VII. Tertio probatur Antecedens ex nonnullis capitibus apud ipsos Papistas, ne nunc quidem certis, ob eam ipsam causam, quod ea negent adhuc ab Ecclesia fuisse definita. Alphonus de Castro aduersus hæreses lib. 1. ca. 8. testatur Ecclesiam nondum definiuisse, vt rem personæ diuinæ, constituantur in esse personali per respectu, an vero per absoluta. Et sane Otto Frisingensis de vita Friderici lib. 1. c. 57. De Proprietatibus an personæ essent, nihil definitum fuisse testatur in Synodo Rhemensi presente Episcopo Romano, ob theologicas rationes, quæ hinc inde habentur, cum tamen de eo capite Controuersiam mouisset Gilbertus Episcopus Pictauiensis. At hunc ipsum articulum Melchior Canus obicit cum aliis lib. 3. ca. 3. locor. commun. vt probet non omnia, quæ ad doctrinam Christianam pertinent, esse in Sacris literis expressa. Vpde quis non videt similiter à nobis concludi, aduersus hanc auctoritatem, quam Ecclesiæ nimiam tribuunt Papistæ? Nam si Scriptura ideo est imperfecta, quia hunc articulum non exprimit, certe etiam Ecclesia, quæ non definiuit. At si imperfecta, ergo non regula.

VIII. Quantæ fuerint inter Franciscanos & Jacobitas excitatæ Tragœdiæ, ob Mariæ Virginis conceptionem, norunt omnes, cum alij sic à gratia præuentam assererent, vt immunis esset à peccato originali, alijs animose negantibus. Sed quid facerent miseri, qui sua destituebantur Ecclesiæ regula? Nam ne hodie quidem definitam esse quæstionem asserit Canus lib. 4. ca. 4. Asserit etiam Bellarminus de Amissione gratiæ lib. 4. cap. 15. Dominicus à Soto de Natura & Gratia lib. 1. c. 7. permissam vtramque partem ab ipso Tridentino Concilio oculus testis asserit. Ne quis tamen putet rem indignam, quæ Ecclesiam Romanam occuparet, Nicolaus Basilius Monachus Hirsaugiensis in additionibus ad Nauclerum, anno millesimo quingentesimo nono, quatuor fratres, ob eam rem crematos Bernæ, vocat Archihæreticos.

IX. De Peccato originali, quidnam sit, nihil habent certi Papistæ. Joannes Delphinus libro de ea re, tot ait esse sensus, quot capita. Pighius diserte negat esse Ecclesiastica definitione certum. Andræus non modo illustres Theologos asserit laborare, sed etiam Cõcilium Tridentinum, eius peccati propriam rationem consulto silentio inuoluisse, & ita liberum cuique esse opinari. Vide Tom. 3. lib. 1. cap. 2. De non renatorum operibus sint ne omnia peccata, an non sint, non liquet. Testis Andræus eodem opere orthodoxarum explanationum lib. 3. Quo genere, inquit, infidelium opera censenda sint, nondum est ab Ecclesia, sacrifq; Conciliis (vt arbitror) definitum.

X. Quid fiat infantibus mortuis ante Baptismi perceptionem, non frigide disputatur in scholis. Damnari consentiunt omnes, sed, vtum ad pœnam damni tantum, an etiam ad pœnam sensus, hoc opus hic labor est. De hoc capite, si Romanam interrogas Ecclesiam, respondebit illud solenne, nondum liquet, teste Bellarm. de Amissione gratiæ lib. 6. c. 4. Et interea, dum ampliatur, singuli suam auctacter sententiam dicunt. Inter quos Claudius Caronæus medicus apud Heluios, negat eis pœnā damni fore grauem, propterea quod ad id nati non sint, vt cœlos possideant, quomodo non fert ægre agricolæ filius, si non ascendat ad regium solum. Quosdam item inducit opinantes recipiendam ab eis naturalem beatitatem cognito Deo, ex contemplatione

rerum, id est, spirituum, cœlorum, elementorum, & omnium creaturarum. Adeo lasciuit humanum ingenium.

XI. In Purgatorii Doctrina, tam vtili, tam fertili, imo Papistico clero tam necessaria, queritur vbinam rerū sitis locus, sub terramne, an in terra, an potius in aere, an in valle Josaphat, an variis locis. Itē cuiusmodi sint pœnæ, an ne ab igne vero & corporeo, an potius metaphorico. Etsi sit verus, quomodo regat in animas, quæ nihil habent corporeū. Qui sint animabus illic existentibus torquendis destinati carnifices, Diaboline, an potius Angeli. Deniq; maiore sine sint pœnæ, an vero minores omnibus pœnis huius vitæ, non tantum omnes, sed etiam singulæ, & quidem minimæ. Hæc omnia capita negant esse ad hunc diem certa, Bellarminus lib. 2. de Purgatorio, cap. 6. & 10. Gregorius de Valentia cap. 1. addens has quæstiones prohibuisse Concil. Trident. ne coram populo instituantur, quo nobis constet non potuisse ab eo definiti.

XII. Quid quod de hoc ipso tam controuerso capite, sed tamen tanto, tamque necessario nondum bene constat Papistis. Quæstio est ergo, vtum Romani Pontificis definitio, sit regula omnium Controuersiarum. Quod si est, tum sane necesse est, esse impeccabilem. At hoc non tantum publici negant Papistæ, sed ipse Bellarminus negat omnino certum esse, an possit necne hæreticus esse. De Pontifice lib. 4. c. 7.

XIII. Ex his omnibus, alijsq; non paucis, quæ colligi possunt, concludimus imperfectionem auctoritatis Ecclesiasticæ, vt euincamus, Ecclesiam non esse normam fidei. Eodem sane iure, quo vtebantur Iesuitæ in Colloquio Ratisbonensi aduersus Scripturam, quam imperfectam esse conabantur euincere. Sed vtilius, quia ad euincendam scripturæ imperfectionem, suis illi sophismatibus nitebantur, non vllis sanis argumentis. At nos eorum, quorum in Papismo non est exiguum nomen, plenam confessionem proferimus, contra quam, quid excipiant? Nisi forte sibi mutuo velint oculos configere.

CAP. XIV.

An Ecclesia discrepat à seipsa.

I. Nulla regula fidei in iisdem rebus discrepat à seipsa. At Ecclesia in iisdem rebus discrepat à seipsa. Ergo non est regula fidei. Maior est per se manifesta, ex luce naturæ. Nam & regulam oportet semper esse rectam, & legem de iisdem eadem respondere. Sic in scientiis Principia semper eadem sunt.

II. Assumptio probatur exemplis, idque bifariam. Primum enim in Ecclesia ostenduntur discrepantiæ secundum ætates varias, rebus aliter atque aliter mutatis. Exemplum in Communione vtriusque speciei in Eucharistia. Primis enim seculis omnes fideles admittebantur ad calicem, æque ac ad panem: deinceps vero paulatim à calice repulsi sunt laici, quos vocant, testatur Thomas Aquinas in cap. Joan. 6. Secundum antiquam Ecclesiam consuetudinem, omnes sicut communicabant corpori, ita communicabant & sanguini. Testatur etiam ipsum Constantiensis Concilium, quo hæc diminutio primum sancita est, vt ex consuetudine in legem abiret. Hæc eius verba sunt session. 13. Hac consuetudo est rationabiliter introducta, quod licet in Primitiua Ecclesia sacramentum reciperetur à fidelibus sub vtraq; specie, postea à conscientibus sub vtraque, & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur. Et tamen non est hæc discrepantiæ de re nihili, Nam Alphonus de Castro in hæresi 12. de Eucharistia, Græci (inquit) Bohemi, & Lutherani oppositum asserentes, hæretici censendi sunt, vt velut tales euitandi.

III. Olim tritum, infantibus esse necessariam Eucharistiam, quod ne Papistæ quidem hodie tolerant. Maldonatus in 6. Joan. Missam facio Augustini & Innocentij I. sententiam, quæ 600. circiter annos viguit in Ecclesia, Eucharistiam etiam infantibus necessariam. Res iam ab Ecclesia & multorum seculorum usu, & decreto Concilij Tridentini explicata est, non solum necessariam illis non esse, sed ne licere quidem dari.

IV. Rursus olim in vsu Ecclesiæ fuisse versionem Scripturarum in maternam cuiusque nationi linguam, item Eucharistiam tradere in manus fidelium communicantium, denique nocturna peruigilia ad Martyrum sepulcra, testatur Sixtus Senensis Biblioth. lib. 6. annot. 152. deinceps vero illa omnia abolita. Ex his tertium nos asserimus nunquam legitime institutum, & postea concedimus recte abolitum, sed primum & secundum non item. Hoc tamen quid ad rem? Nam siue prius errarit Ecclesia, siue postenus, eadem vis est argumenti. Nam si Ecclesia est regula fidei, tum illa profecto siue potius eius temporis Ecclesia, hoc gaudebat priuilegio, itaque non fuit mutandum id, quod approbat. Aut si mutandum, tum duorum alterutrum est necesse, vel vt non fuerit regula fidei, vel vt à regula fidei liceat Christianis discedere. At hoc absurdum est: illud ergo potius falsum. Et si non fuit eius temporis Ecclesiæ regula fidei, certe ne aliorum quidem temporum.

V. In moribus. Olim deponi solitos esse Presbyteros ob simplicem fornicationem, erat Canonibus constitutum: Et tamen contra sitiam multis seculis inter eos, qui se Christianos dicunt, solosque Catholicos, indeque sibi Ecclesiæ nomen tanquam proprium vendicant. Hæc dissensio notatur in Decretis Gratiani distinct. 72. Presbyter si fornicationem fecerit, quanquam secundum Canones Apostolorum debeat deponi, tamen iuxta auctoritatem beati Syluestri, si in vitio perdurauerit, si sua sponte confessus adiecit, vt resurgat, decem annis pœniteat. Glossator in eum locum, Dicunt hodie pro fornicatione neminem deponendum, nisi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora sunt corpora nostra quam erant. Et causa 2. quæst. 7. in caput Lator, diserte negat pro fornicatione quenquam deponi, ideoque corporale crimen, pro quo Paulus quidam Deacliæ ciuitatis Episcopus fuerat depositus, interpretatur adulterium vel incestum. Tantopere profecit inter Papistas clericorum ordo sanctitate, & quam præcipue iactant, castitate!

VI. Rursus in Ecclesia discrepantiæ deprehenduntur per partes, vt de eadem re aliter censeant Ecclesiæ Latinæ, aliter Græcæ. Inter Latinos Papistarum sententia est, eos mortaliter peccare, qui non hac vtantur in baptizando forma, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Græci vero non seruant hæc concepta verba, sed vtuntur passiuo baptizetur. In Eucharistia Papistæ omnes azymis vtuntur non tam panibus quam folijs, nec sine grandi scelere aliter fieri posse censent: at Græci conficiunt in fermentato.

XXIX. Lepidus & Tantalus Saxonie lib. 2. cap. 12. cum describeret Venetiam...

XXX. Dionysius Halycarnassensis lib. 2. vir Ethnicus, cum Romanorum laudaret simplicitatem...

XXXI. Recte Paucitelligunt, plures in deterius accipiunt. Enimvero, quotusquisque fuit Papistarum ante Vidam...

aut verbis expresserint? Age. Detur aliquis ex veteribus legendariis, aut semonariis, qui...

XXXII. Constat igitur Ecclesiam non esse a d[e]o, cuius traditiones tot sint erroribus...

XXXIII. Quid? quod ab ipsa Ecclesia latae leges non omnes probari possunt? Nam traditiones potest illa excusare...

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER TERTIVS. De CANONE FIDEI.

Caput Primum.

AN LEGALIS PONTIFEX FVERIT CERTA REGVLA.

VICIMVS precedenti libro non posse Ecclesiam appellari Regulam Fidei, aut supremum iudicem omnium Controversiarum...

I. Si Sacerdos legalis erat certa regula in his quae ad Deum pertinebant, multo melius erit Pontifex Evangelicus. At prius verum, ergo & posterius...

III. Pighius Controvers. 3. tria distincte notat, primum, quod in Controversiis dubiis non ad Scripturas, sed ad vium iudicium Sacerdotum...

IV. Respondeo, primo negari consequentiam a Judaico Sacerdote ad Episcopum Romanum. Nam a lege ad Evangelium non concluditur necessario...

V. Ad haec. Verba Moysis vel intelliguntur de solo summo Iudiciorum Pontifice, vel de quibuslibet Sacerdotibus Leuitici generis...

VI. Si autem Moysis verba intelligimus de singulis Sacerdotibus, tum multo importunius, quod erat multorum, contrahitur in unum...

VII. Secundo, nego antecedens. Non est enim verum hunc Sacerdotem, qui hic nominatur, fuisse regulam in iis quae ad Deum pertinerent...

VIII. Imo statim additur, iuxta legem quae docebunt te, & iuxta iudicium quod loquentur tibi, facito. Quib. verbis, quis non videt significari has esse Sacerdotis & iudicis partes...